

มากที่สุด ($\bar{X}=3.80$) การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.60$) สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.00$)

การบริการเสริมอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยว พบว่าความชำนาญและปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่วของบุคลากรในการให้บริการทางการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.80$) บุคลากรทางการท่องเที่ยวให้การต้อนรับและอวยชัยไมตรีที่ดีบริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเต็มใจในการให้บริการและบุคลากรสามารถแก้ไขปัญหาและสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.70$) สถานที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเช่นโรงพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.90$) ซึ่งสามารถแสดงผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 25 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงราย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางสถาปัตยกรรม			
ด้านเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม			
1. ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม	3.60	0.87	มีความพึงพอใจมาก
2. ความงดงามของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม	3.50	0.60	มีความพึงพอใจมาก
3. ความงดงามของรูปแบบทางศิลปกรรม	2.60	0.93	มีความพึงพอใจน้อย
4. ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางศิลปกรรม	2.60	0.93	มีความพึงพอใจน้อย
รวม	3.08	0.83	มีความพึงพอใจปานกลาง
ด้านประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น			
1. คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน	3.20	0.88	มีความพึงพอใจปานกลาง
2. การสะท้อนถึงเรื่องราวชุมชน	3.20	1.01	มีความพึงพอใจปานกลาง
3. ความสำคัญของประวัติชุมชนต่อประวัติศาสตร์ของจังหวัดหรือประเทศ	2.90	1.09	มีความพึงพอใจปานกลาง
4. การเก็บรักษา การจัดบันทึกการบอกเล่าเรื่องราวของประวัติชุมชนต่อสาธารณะชน	2.90	0.97	มีความพึงพอใจปานกลาง
รวม	3.05	0.99	มีความพึงพอใจปานกลาง

จังหวัดเชียงราย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว			
1. การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก ปลอดภัย	3.70	0.60	มีความพึงพอใจมาก
2. สภาพเส้นทางในชุมชนมีความสะดวก ปลอดภัย	3.60	0.71	มีความพึงพอใจมาก
3. สถานที่จอดรถเพียงพอ และปลอดภัย	3.00	0.71	มีความพึงพอใจปานกลาง
4. การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมีป้ายสัญลักษณ์ บอกทางชัดเจน	3.00	0.50	มีความพึงพอใจปานกลาง
รวม	3.33	0.63	มีความพึงพอใจปานกลาง
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
1. ศูนย์การเรียนรู้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว	3.90	0.71	มีความพึงพอใจมาก
2. คุณภาพของผู้นำชมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านภาษา มีความชัดเจน มีความรอบรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และมารยาทที่ดี	3.90	0.71	มีความพึงพอใจมาก
3. การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเช่นการ บริการโทรศัพท์สาธารณะการให้บริการห้องน้ำที่สะอาด จำนวนถึงขยะและที่นั่งพักผ่อนภายในแหล่งท่องเที่ยวมี เพียงพอ	3.20	0.53	มีความพึงพอใจปานกลาง
4. ความหลากหลายของร้านอาหารเครื่องดื่มและร้าน สะดวกซื้อภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	3.10	0.53	มีความพึงพอใจปานกลาง
5. ความหลากหลายของสินค้าที่ระลึกภายในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	3.10	0.88	มีความพึงพอใจปานกลาง
รวม	3.44	0.67	มีความพึงพอใจมาก
ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว			
1. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสื่อถึงวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน	4.20	0.71	มีความพึงพอใจมาก
2. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมให้เกิดการ สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนในชุมชนและ นักท่องเที่ยว	4.10	0.73	มีความพึงพอใจมาก
3. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมให้เกิดการ เรียนรู้/ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว	4.10	0.73	มีความพึงพอใจมาก

จังหวัดเชียงราย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
4. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.90	1.00	มีความพึงพอใจมาก
5. กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ	3.70	0.78	มีความพึงพอใจมาก
6. ความเหมาะสมของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.70	0.78	มีความพึงพอใจมาก
7. ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	3.60	0.71	มีความพึงพอใจมาก
รวม	3.90	0.78	มีความพึงพอใจมาก
ด้านการบริหารจัดการ			
1. การกระจายให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.00	0.73	มีความพึงพอใจมาก
2. ชุมชนสามารถนำเอารายได้ส่วนหนึ่งกลับมาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	4.00	0.73	มีความพึงพอใจมาก
3. การจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ/ข้อกฎหมายในชุมชน	3.90	0.87	มีความพึงพอใจมาก
4. ความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านที่ดูแลการท่องเที่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น	3.80	1.30	มีความพึงพอใจมาก
5. การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน	3.60	1.50	มีความพึงพอใจมาก
6. สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน	3.00	0.71	มีความพึงพอใจปานกลาง
รวม	3.72	0.97	มีความพึงพอใจมาก
การบริการเสริมอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยว			
1. ความชำนาญและปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่วของบุคลากรในการให้บริการทางการท่องเที่ยว	3.80	0.97	มีความพึงพอใจมาก
2. บุคลากรทางการท่องเที่ยวให้การต้อนรับและอวยคำขวัญไมตรีที่ดีบริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเต็มใจในการให้บริการ	3.70	0.93	มีความพึงพอใจมาก
3. บุคลากรสามารถแก้ไขปัญหาและสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้	3.70	0.78	มีความพึงพอใจมาก
4. บุคลากรมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ	3.70	0.78	มีความพึงพอใจมาก
5. สถานที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยวเช่น โรงพยาบาล	2.90	1.20	มีความพึงพอใจปานกลาง

จังหวัดเชียงราย	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
รวม	3.56	0.93	มีความพึงพอใจมาก
รวมทั้งหมด	3.44	0.83	มีความพึงพอใจมาก

ผลการรวบรวมแนวทางการพัฒนาจากผลการประเมินความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก ตลอดจนการประชุมระดมความคิดเห็นของชุมชน การสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก สามารถพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออกทั้ง 4 พื้นที่ คือ จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย แนวทางพัฒนา 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

- 4.4.1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4.4.2 แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรม
- 4.4.3 แนวทางการพัฒนาการตลาด
- 4.4.4 แนวทางการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว
- 4.4.5 แนวทางการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว

4.4.1 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเกิดจากบุคคลภายนอกเข้าไปเป็นผู้สร้างกิจกรรมและนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในชุมชน โดยคนที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่ คือ ผู้ประกอบและนักท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ แต่สำหรับชุมชนเปรียบเสมือนสินค้าทางการท่องเที่ยว และบางครั้งการท่องเที่ยวที่สร้างความเสียหายให้กับชุมชนหลายหลายประการ อาทิ การเปลี่ยนแปลงค่านิยมของท้องถิ่น ปัญหาการขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น การอพยพย้ายถิ่นจากชุมชนอื่นเข้ามา รวมทั้งปัญหามลภาวะ การทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบโดยตรงกับชุมชนทางบวก พบว่าสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน เกิดการสร้างงาน เพิ่มรายได้ ช่วยลดการอพยพย้ายถิ่น สามารถยกมาตรฐานการครองชีพ เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน เกิดความรักความหวงแหนสิ่งที่มีค่าในชุมชน เกิดการฟื้นฟูสืบทอด การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เป็นต้น

ดังนั้น ชุมชนจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็น สามารถร่วมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เกิดการยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของทุกฝ่าย พร้อมกับเกิดการ

ร่วมกันลงมือปฏิบัติ จนนำไปสู่ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมกัน ทั้งนี้ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ หากคนในชุมชนควรมีเวลาในการร่วมกิจกรรมและคนที่เข้าร่วมควรมีความสนใจที่คล้ายกัน และไม่กระทบต่อหน้าที่หรือสถานภาพของตน จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นกระบวนการสำคัญสามารถนำไปสู่พื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น พบว่าชุมชนจะต้องร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมติดตามผล (Cohen and Uphoff, 1977) โดยสามารถอธิบายกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ ดังต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาและร่วมในการตัดสินใจ

ในขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทำให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเพื่อสร้างความเข้าใจด้านการท่องเที่ยว โดยชุมชนควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจัดให้นักวิชาการที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวมาให้อธิบายความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวให้กับสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวางแผนการทำงานและตระหนักถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นรอบด้าน โดยการจัดประชุมเพื่อระดมความคิด หรือการจัดทัศนศึกษาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การพัฒนา ดูแล และรักษา ทรัพยากรธรรมชาติทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนได้ ทั้งนี้ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนเข้ามามีบทบาทสนับสนุนการทำงานร่วมกันของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ชุมชนได้ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจนการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามการดำเนินงานต่อไป

2) การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ หรือดำเนินกิจกรรม

การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ หรือการดำเนินกิจกรรม เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่ในชุมชนและนำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจัดแสดงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางให้ชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการให้คนในชุมชนมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี ต้องการกิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม หรือวันสำคัญในท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบของวัดที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งพบความต้องการของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การให้ความสำคัญบริเวณรอบวัดจึงมีความสำคัญในการพัฒนาให้เป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว อาทิเช่น ผู้ที่มีความรู้ด้านทอผ้า ควรเข้ามาทำกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมโดยการสาธิตการทอผ้า รวมทั้งอธิบายขั้นตอนการทอผ้าความสำคัญ ประวัติความเป็นมาของการทอผ้าที่สะท้อนให้เห็นถึงชาติพันธุ์ของคนในชุมชน หรือผู้ที่มีความรู้ด้าน

ประวัติศาสตร์ของชุมชนเข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังได้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ ความเป็นมาของชุมชน ตลอดจนสามารถอธิบายข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ ทั้งนี้ถือเป็น ปัจจัยสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมของชุมชนจากต้นทุน ทางวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ในชุมชนได้ รวมทั้งการนำชุมชนตัวอย่างมาสร้างจุดใจและแรงกระตุ้นในการ บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม เพื่อให้ชุมชนได้เดินตามแบบแผนปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อ ก่อให้เกิดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวต่อไป

3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์เป็นการให้สมาชิกในชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับ ผลประโยชน์ร่วมกันทางด้านการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย

ด้านมรดกวัฒนธรรม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง สถาปัตยกรรม เพื่อนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ โดยนำ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเดิมที่มีอยู่ของชุมชน มาสร้างมูลค่าเพิ่มโดยผ่านการท่องเที่ยวเชิง สถาปัตยกรรม เพื่อให้มรดกวัฒนธรรมสามารถดำรงอยู่ถึงรุ่นลูก หลาน เกิดการตระหนักถึง ความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมที่อยู่ในชุมชน ให้เกิดการหวงแหน เกิดการบูรณะและรักษาไว้ ซึ่ง สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่พบความต้องการชมความอัศจรรย์ แปลก ที่เป็นจุดเด่น หรือจุด ขายของวัด อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ชุมชนจึงควรเล็งเห็นคุณค่าและความภาคภูมิใจกับสถาปัตยกรรม ท้องถิ่นในพื้นที่ และสามารถพัฒนานำไปสู่การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมต่อไป

ด้านสังคม คือ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันในกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน เกิดความเข้มแข็ง ของชุมชน ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก ทำให้หน่วยงาน หรือองค์กรทางการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทในการ พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ทำให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวได้ และทำให้ชุมชน เกิดทัศนคติที่ดีต่องานสถาปัตยกรรมที่มีค่าในชุมชน ก่อให้เกิดความหวงแหน เล็งเห็นคุณค่าทาง สถาปัตยกรรม รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ควรแก่การสืบ ทอดต่อไป

ด้านรายได้ / ประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน คือ ชุมชนเกิดรายได้เพิ่มจากการสร้างมูลค่าเพิ่ม ผ่านกิจกรรมด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ในครอบครัว หรือชุมชนเป็นการกระตุ้นยอดจำหน่าย และสร้าง กิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้หลากหลาย ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมให้กับ ชุมชน

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ การให้สมาชิกในชุมชน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว เข้าร่วมประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การวางแผนในอนาคตต่อไป อาจทำได้โดยวิธีที่ง่าย คือ การเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้แสดงความคิดเห็น สอบถามความต้องการ รับฟังข้อเสนอแนะ และปัญหา หรือการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้เกิดการประเมินผล สามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งผลกระทบทางบวกและทางลบ ทำให้ชุมชนได้ตระหนักถึง ความสำคัญและเล็งเห็นคุณค่า ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ จนนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวสถาปตยกรรมโดยชุมชนต่อไป

จังหวัดพะเยา

ผู้นำควรให้ความสำคัญ และผลักดันชุมชนให้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องการท่องเที่ยวให้ต่อเนื่อง โดยสร้างแบบอย่างที่ดีให้ชุมชน ได้เห็นเป้าหมายอย่างชัดเจน พร้อมกับนำวัฒนธรรมไทลื้อ ซึ่งปัจจุบันยังปรากฏให้เห็นในด้านอาคารบ้านเรือน วิถีชีวิต และการแต่งกาย โดยนำมาเป็นสิ่งดึงดูดใจให้กับชุมชนเพื่อสร้างจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ และชุมชนสามารถได้ผลประโยชน์จากวัฒนธรรมไทลื้อ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบวัด ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้

จากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลสระ อำเภอยางมา่น จังหวัดพะเยา ในบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 26 รายชื่อคณะกรรมการการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลสระ อำเภอยางมา่น จังหวัดพะเยา

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
1	พระครูโชติธรรม ภินนท	ที่ปรึกษา
2	นายสังคม สืบแสน	
3	นายเนติพงษ์ ฟ้าแลบ	
4	นายพินิจ งามเจริญ	
5	จ.ส.อ. ธงชัย มูลศรี	
6	นายณัฐวุฒิ ยามเย็น	
7	นางวิไล วชิรตรากุล	
8	นายสังคม กล้าหาญ	

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
9	นายพลาเดช พินิจมนตรี	
10	นายทงศ์ศักดิ์ บัวแดง	ประธาน
11	นายปิ่น มุลศรี	รองประธาน
12	นายหลี่ บรรจง	
13	นางวิณา ปลาสุวรรณ	
14	นายรวย เชื้อนแก้ว	
15	นายธนเดช ขาวสวน	
16	นางอัจฉรา ณ น่าน	เลขา
17	นางสาวยุพิน มุลศรี	
18	นางสุวรรณี บัวแดง	
19	นางกัญญา เชื้อนแก้ว	เหรัญญิก
20	นางสุภา คนต่ำ	ประชาสัมพันธ์
21	นางดารุณี สมศรี	
22	นายณกต เศรษฐประสิทธิ์	
23	นางกิงกาณู ยืนยง	
24	นายณพพร ศรียา	
25	นางบัวจัน สวนหม้อ	
26	นายเรไร ไชยลังกา	คณะกรรมการ
27	นายอนันต์ บัวแดง	
28	นายคฑาวิช เชื้อนแก้ว	
29	นายอเนก สวนหม้อ	
30	นายตอม แก้วสุ	
31	นางสโรชา บัวแดง	
32	นางพลอย จันทรจักร	
33	นางสมิทร นันทาน	
34	นายพัฒน์ บัวแดง	
35	นางศรีัญญา มุลคำ	
36	นายสาคร มาไกล	
37	นายสมัย ไชยลังกา	
38	นายปวรรัตน์ ใจกล้า	

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
39	นายปรีชา เมืองก้อน	
40	นายชูเชิด คติพจน์พร	
41	นายมนัสชัย คุณารูป	
42	นายทรงศักดิ์ ชันแปง	
43	นายสุทัศน์ คำบุญเรือง	
44	นางอารีย์ แสงศรีจันทร์	
45	นางดำ มาไกล	
46	นางบัว กันทะ	
47	นางสวຍ บุญทา	
48	นางจันทร์ ทรัพย์สมพงษ์	
49	นายอนุกุล คิตดี	
50	นายสุทัศน์ คำบุญเรือง	
51	นายเดชา เชื้อนแก้ว	
52	นายสมบูรณ์ สิทธิ	
53	นายจันทร์ บ้านสระ	
54	นายอ่อน กันทะ	
55	นายกอง งามเจริญ	
56	นางอุบล ไชยลังกา	
57	นางเสวียน ใจจริง	
58	นายสน เชื้อนแก้ว	
59	นายสมัคร งามเจริญ	
60	นางคำวัย มลศิริ	
61	แม่คำมี กันทะ	
62	นางรัตนภรณ์ แสนปัญญา	
63	นางสนธิยา วงค์แพทย์	
64	นางบัวเร็ว สิทธิ	

ผลการประชุมกลุ่มกับชุมชน ที่ได้รวบรวมระดมความคิดเห็น จนสามารถคิดค่าบริหารจัดการ
 ทางการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลสระ อำเภอยะยา จังหวัดยะลา สามารถ
 แสดงการบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 27 ค่าบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว ตำบลสระ อำเภอยะยา จังหวัดยะลา

การบริหารจัดการ			
1. ค่าบริหารจัดการ	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
2. ค่าส่วนกลาง	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
3. ค่ามัคคุเทศก์	ต่อวัน / วันละ	200	บาท
4. ค่าโฮมสเตย์	ต่อวัน / วันละ	100	บาท
5. อาหาร	ต่อวัน / มื้อละ	30 – 100	บาท
6. อาหารว่าง	ต่อวัน / มื้อละ	20 - 25	บาท
7. ค่าเข้าชม	ต่อคน	10 - 15	บาท

จังหวัดแพร่

ชุมชนพระหลวง ถือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการ
 ท่องเที่ยว และจากการเข้าร่วมประชุม การเสนอแนะและร่วมแสดงความคิดเห็น จากผู้นำทาง
 สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน และผู้นำทางด้านวัฒนธรรม ที่มีความสนใจสัมพันธ์กันและได้เล็งเห็นถึง
 ความสำคัญของคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมภายในวัดพระหลวง ซึ่งความพร้อมของบุคคลกร ถือเป็นสิ่ง
 สำคัญในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพได้

ผลจากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ สามารถแสดงการบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวดังนี้

ตารางที่ 28 รายชื่อคณะกรรมการการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
1	พระมิตร ถาวโร	กรรมการที่ปรึกษา
2	นายจำนง แม่นยำ	
3	นายมงคล มั่นเหมาะ	
4	นายณรงค์ มะลิ	
5	นายอำนวย สังศรีสุข	
6	นายเจริญ ปัญจจริยะกุล	
7	นายชาญ สำลี	ประธาน
8	นายวิทยา เกษม	รองประธาน
9	นายสุรัตน์ ภิญโญ	
10	นางรัตติกาล ดอกเกี้ยง	เลขานุการ
11	นายสุธี ประสงค์	ผู้ช่วยเลขานุการ
12	นายศักดิ์ ภิญโญ	เหรัญญิก
13	นางรัชดาพร ศรทรง	ผู้ช่วยเหรัญญิก
14	นางภาณุมาศ มั่งคั่ง	
15	นายบรรเลง ภิญโญ	ประชาสัมพันธ์
16	นายวัชชีระ ภิญโญ	ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์
17	น.ส.ภัทรภรณ์ ทรัพย์มามูล	
18	นางยุทธิ สำลี	คณะกรรมการ
19	นายรวล มั่นเหมาะ	
20	นายวีระเชษฐ์ ปัญจจริยะกุล	
21	นายหมัว มะลิ	
22	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ต. พระหลวง	
23	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 ต. พระหลวง	
24	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ต. พระหลวง	

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
25	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ต. พระหลวง	

ผลจากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันระดมความคิดการบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ สามารถแสดงการบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

ตารางที่ 29 ค่าบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว ตำบลพระหลวง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

การบริหารจัดการ			
1. ค่าบริหารจัดการ	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
2. ค่าส่วนกลาง	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
3. ค่ามัคคุเทศก์	ต่อวัน / วันละ	200	บาท
4. ค่าโฮมสเตย์	ต่อวัน / วันละ	100	บาท
5. อาหาร	ต่อวัน / มื้อละ	30 – 100	บาท
6. อาหารว่าง	ต่อวัน / มื้อละ	20 - 25	บาท
7. ค่าเข้าชม	ต่อคน	10 - 15	บาท

จังหวัดน่าน

สำหรับจังหวัดน่าน พบผู้นำชุมชนที่สามารถผลักดันให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามัคคี และเกิด การมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการเข้าร่วมประชุม แต่ยัง ขาดการส่งเสริมการพัฒนาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวใน พื้นที่ได้ ทั้งนี้ คนในชุมชนควรร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และเกิดความ เข้าใจอันดีร่วมกัน

ผลจากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน สามารถแสดงการบริหารจัดการผลประโยชน์ ด้านการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

ตารางที่ 30 รายชื่อคณะกรรมการการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของ ตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
1	นายเหวี่ยง สาระไชย	ที่ปรึกษา
2	นายปิยะสันต์ วรรณภพ	
3	นายสิงห์ ชาวแหลง	ประธาน
4	นายอดุลย์ ศิริรัตน์	รองประธาน
5	นายธนู วรรณภพ	
6	นายพูลสวัสดิ์ ศิริรัตน์	เลขา
7	นางปิ่นแก้ว วรรณภพ	
8	นางอำเพลิน สาระไชย	เหรัญญิก
9	นางเฉลิมขวัญ อุปลัมภานันท์	
10	นายกำ ศิริรัตน์	
11	นายสมจิตร ศิริรัตน์	ประชาสัมพันธ์
12	นายสงกรานต์ ศิริรัตน์	
13	นางสาววิมลรัตน์ ศิริรัตน์	
14	นางสาวจันทร์เพ็ญ ศิริรัตน์	คณะกรรมการ
15	นางบุญปั่น ศิริรัตน์	
16	นางผ่องพรรณ วรรณภพ	
17	นายสมาน ชาวแหลง	
18	นายเนตร เชื้อนระนะ	

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
19	นายดี วรรณภพ	
20	นายเต็ง ปัญญาภุ	
21	นางลำพวน ศิริรัตน์	
22	นางอำพร ตันกวาว	
23	นายสมพงษ์ ศิริรัตน์	
24	นายพงษ์สุวัฒน์ วียา	
25	นายสวຍ ศิริรัตน์	
26	นายคำ สุทธหลวง	
27	นางมะลิ สุวรรณ	
28	นางกาญจนา ยศเสื่อ	
29	นางสุนันทา สุทธหลวง	
30	นายศุภกร วรรณภพ	

ผลจากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันระดมความคิดค่าบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน สามารถแสดงการบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

ตารางที่ 31 ค่าบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว ตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน

การบริหารจัดการ			
1. ค่าบริหารจัดการ	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
2. ค่าส่วนกลาง	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
3. ค่ามัคคุเทศก์	ต่อวัน / วันละ	200	บาท
4. ค่าโฮมสเตย์	ต่อวัน / วันละ	100	บาท
5. อาหาร	ต่อวัน / มื้อละ	30 – 100	บาท
6. อาหารว่าง	ต่อวัน / มื้อละ	20 - 25	บาท
7. ค่าเข้าชม	ต่อคน	10 - 15	บาท

จังหวัดเชียงราย

ชุมชนวัดศรีโสดาได้มีศักยภาพทางด้านความร่วมมือ และเข้มแข็ง จึงเป็นจุดเด่นที่จะสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมโดยชุมชนอย่างเป็นไปได้สูง ผู้นำชุมชนทั้งสองหมู่บ้าน และเจ้าอาวาสวัดศรีโสดาให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่อง จากการผลักดันและเสนอกิจกรรมภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้กับหน่วยงาน หรือสถาบันที่ไปเก็บข้อมูลทรัพยากรทางด้านการขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆของชุมชนมีความพร้อมทางด้านการท่องเที่ยว ในหมู่คณะเล็ก ๆ แต่ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบร่วมกันพร้อมกับกระจายผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมกัน ให้เท่าเทียมกัน

จากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สามารถแสดงผลการบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 32 รายชื่อคณะกรรมการการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลศรี อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
1	พระครูวิรุฬห์ วิริยธรรม	ที่ปรึกษา
2	นายนิวัฒน์ ตะติ	
3	นายดำรงศักดิ์ ไชยสาร	
4	ว่าที่รท. เจษฎา ไชยทน	
5	นายประจันต์ กันทะสอน	ประธาน
6	นายประดิษฐ์ บุญถึง	รองประธาน
7	นางสุวิทย์ แสงใจ	เลขาฯ
8	นางสุทิน พรหมน้อย	
9	นายผ่องใส ไชยพรม	เหรัญญิก
10	นางวันเพ็ญ ทะชัย	
11	นายภูริชัย ทะชัย	รองเหรัญญิก
12	นางบัวผิน บวรสิทธิ์พงศ์	
13	นางนารี ตี๋โคตร	กรรมการ
14	นางวรรณเพียร ทาวงค์	

ที่	รายชื่อ	ตำแหน่งในคณะกรรมการ
15	นายอำนาจ ธิชาญ	ประชาสัมพันธ์
16	นางราตรี ปัญวงศ์	ปฎิคม
17	นางเกษม ไชยโน	

ผลจากการประชุมกลุ่มกับชุมชนได้มีการร่วมกันระดมความคิดค่าบริหารจัดการทางการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลครั้ง อำเภอยางทอง จังหวัดเชียงราย ในบริหารจัดการผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

ตารางที่ 33 ค่าบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยว ตำบลครั้ง อำเภอยางทอง จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการ			
1. ค่าบริหารจัดการ	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
2. ค่าส่วนกลาง	1 -15 คน	300	บาท
	ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป	500	บาท
3. ค่ามัคคุเทศก์	ต่อวัน / วันละ	200	บาท
4. อาหาร	ต่อวัน / มื้อละ	30 – 100	บาท
5. อาหารว่าง	ต่อวัน / มื้อละ	20 - 25	บาท
6. ค่าเข้าชม	ต่อคน	10 - 15	บาท

4.4.2 แนวทางด้านการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรม

การอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรมของชุมชน เป็นการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรมมาปรับใช้ให้เกิดเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) การใช้ประโยชน์

ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่รอบอาคารและในอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ อาทิ การทำพิธีกรรมทางศาสนา การจัดงานประเพณี และงานเทศกาลท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเล็งเห็นคุณค่าของอาคารสถานที่ นำไปสู่การดูแลรักษา และทำความสะอาดหลังการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้อาคารทางสถาปัตยกรรมมีการสืบทอดดูแลโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งชุมชนสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับงานสถาปัตยกรรมของวัดจากการบรรยายเรื่องราว ความเป็นมาของงานสถาปัตยกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และ

ศึกษา ทั้งนี้ ควรมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม หรือพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่องานสถาปัตยกรรม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของอาคาร และงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่น อาทิ การสร้างเส้นทางพิเศษเพื่อเข้าถึงจุดเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยมีขอบเขต หรือรั้วกัน เพื่อสื่อความหมายให้นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงขอบเขตการเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม และเกิดการตระหนัก และทัศนคติที่ดีต่อท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม เป็นต้น จากข้อมูลดังกล่าวมีสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของวัดโดยอยู่ในระดับมาก การท่องเที่ยวจึงเป็นทิศทางหนึ่งที่สามารถทำให้งานสถาปัตยกรรมดั้งเดิมเกิดมูลค่าเพิ่มจากประโยชน์ใช้สอยได้อย่างสร้างสรรค์ และยั่งยืนต่อไป

2) การรักษา

ส่งเสริมชุมชนให้ปลูกฝังเยาวชนรู้จักการอนุรักษ์ และสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความผูกพันในงานศิลปวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดลงบนงานสถาปัตยกรรมอย่างเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น พร้อมวางแผนในงานสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงการนำผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรม โครงสร้างพื้นฐาน ประวัติความเป็นมา ข้อสันนิษฐานต่างๆ ให้แก่สมาชิกในชุมชน เยาวชน มีการจัดบันทึกไว้ทั้งภาพและตัวอักษร พร้อมกับจัดกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นการอนุรักษ์ในกลุ่มเยาวชน ตลอดจนการจัดตั้งชมรมที่ส่งเสริมการปลูกฝังให้เยาวชนเกิดการตระหนักในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในท้องถิ่น ทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ประกอบกับมีกองทุน หรือจัดตั้งกองทุนเพื่อการสนับสนุนการอนุรักษ์ ทำนุบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นให้มีอายุที่ยาวนานขึ้น เพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมทางด้านงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

3) การบูรณะและฟื้นฟู

ส่งเสริมการศึกษาวิจัยให้ได้แนวทางการบูรณะและฟื้นฟูที่เหมาะสมกับการพัฒนา ถูกหลักสถาปัตยกรรมและคติความเชื่อในการสร้างวัดของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ เพื่อรักษาความเป็นศิลปะท้องถิ่นดั้งเดิม และยังคงซึ่งความหมายเดิมของงานสถาปัตยกรรมที่มีต่อท้องถิ่น หากมีการบูรณะและฟื้นฟูที่ผิดวิธี จะทำให้เกิดความเสียหายต่องานสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น ทั้งนี้ สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเยี่ยมชมลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รูปแบบทางศิลปะ ฝีมือช่างที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จึงเล็งเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมเป็นสิ่งดึงดูดใจ และกระตุ้นความต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสถาปัตยกรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่

เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีระบบการบริหารจัดการ พร้อมกับมีแรงกระตุ้น กำลังใจในการทำงานต่อไป

ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผู้เชี่ยวชาญทางด้านการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมมาเผยแพร่ หรือให้องค์ความรู้แก่พระสงฆ์ในวัดและคนภายในชุมชน อีกทั้งควรจัดทำข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ชุมชน นำมาเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเชิงสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนกับวัฒนธรรมวิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของสถาปัตยกรรมมีต่อชุมชนมาแต่ดั้งเดิม พร้อมกับความภาคภูมิใจในสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของตน และมีองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นมากขึ้น

จังหวัดพะเยา มีวิหารวัดท่าฟ้าใต้มีความสมบูรณ์ทางด้านสถาปัตยกรรมไทลื้อ พร้อมกับชุมชนบริเวณรอบ ๆ วัด ที่ยังคงมีวิถีชีวิตการแต่งกาย และการประกอบอาชีพที่บ่งบอกถึงชาติพันธุ์ไทลื้อ การอนุรักษ์ที่เหมาะสมควรส่งเสริมให้ชุมชนแต่งกายให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทลื้อ ในงานพิธีกรรม หรือเทศกาลพิเศษต่างๆ ที่ใช้สถานที่ภายในวัดท่าฟ้าใต้เป็นสถานที่ประกอบพิธี จะเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทั้งวิถีชีวิต และสถาปัตยกรรมท้องถิ่นผสมผสานไว้ด้วยกัน ซึ่งสถาปัตยกรรมบริเวณรอบ ๆ วิหารวัดท่าฟ้าใต้ มีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับงานสถาปัตยกรรมไทลื้อ จึงควรส่งเสริมการนำสถาปัตยกรรมไทลื้อเข้ามาปรับใช้กับอาคารทั่วไป หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพของวัด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมของตัววิหารวัดท่าฟ้าใต้ นำไปสู่การอนุรักษ์และความเป็นหนึ่งเดียวของลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทลื้อของวัดท่าฟ้าใต้อย่างรูปธรรม

จังหวัดแพร่ มีหอไตรที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทลื้อและอีกส่วนหนึ่งเป็นสถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์ที่เข้ามาผสมผสานอยู่ ภายในเป็นสถานที่บรรจุคัมภีร์ไบเบิลไว้มากมาย จึงควรให้ความสำคัญ คือ การอนุรักษ์หอไตรที่มีอายุเกือบ 100 ปี ซึ่งในปัจจุบัน พบสภาพของหอไตรแห่งนี้มีลักษณะทรุดโทรม จากแสงแดด ลม และฝนที่กัดกร่อนผิวของตัวหอไตร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมีผู้เชี่ยวชาญให้คำชี้แนะ และเร่งดูแลรักษาอย่างรวดเร็ว ทางด้านเจดีย์ หรือพระธาตุเจดีย์ ที่มีลักษณะเอียง จึงควรมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับรักษา บูรณะ และซ่อมแซมให้สอดคล้องตามหลักของสถาปัตยกรรมอย่างถูกต้องตามหลักวิธี

จังหวัดน่าน มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทลื้อที่โดดเด่น โดยปรากฏอยู่ในส่วนของพระวิหารอย่างชัดเจน และจังหวัดเชียงราย พบหอไตรเสาเดี่ยวแห่งเดียวในภาคเหนือที่ยังคงอยู่ให้เห็นถึงงานสถาปัตยกรรมไทลื้อ อันสามารถสะท้อนให้เห็นถึงอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เคยอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชุมชน ดังนั้น ในการบูรณะพระวิหารในแต่ละครั้ง ควรตระหนักถึงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมรูปแบบการสร้างโดยใช้วัสดุ หรือการออกแบบให้รักษาความดั้งเดิมให้มากที่สุด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว อาจส่งผลให้ความหมาย และลักษณะทางสถาปัตยกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งนี้ชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการบูรณะอาคารทางสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจับ

มือร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นอยู่ชุมชนสืบต่อไป

4.4.3 แนวทางด้านการพัฒนาการตลาด

การตลาดการท่องเที่ยว ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวางกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้างแรงกระตุ้นและแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ การพัฒนาการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน พบปัจจัยในส่วนประสมการตลาดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ราคาและบริการของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ช่องทางการจัดจำหน่ายในธุรกิจท่องเที่ยว และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งการเสนอแนะแนวทางพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวในครั้งนี้ ได้มุ่งเน้นให้กลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถรับข้อมูลข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึง มีช่องทางในการรับรู้ที่หลากหลาย โดยนำแนวทางการส่งเสริมการตลาด (promotion) ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินกิจกรรมการขาย สามารถเกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้าและบริการจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายไปยังผู้บริโภคให้มากที่สุด และเครื่องมือการพัฒนาการตลาดที่ใช้สำหรับแจ้งข้อมูลข่าวสาร เพื่อส่งเสริม เพื่อเกิดพฤติกรรมการซื้อ ซึ่งเครื่องมือส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด ที่ควรเน้น คือ การโฆษณา (advertising) และการประชาสัมพันธ์ (public relations) โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

1) การโฆษณา (advertising) คือ การเสนอขายโดยผ่านสื่อต่าง ๆ โดยไม่ใช้ตัวบุคคล เป็นการเสนอขายสินค้าเพื่อจูงใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการท่องเที่ยว มีลักษณะเด่น คือ เป็นการขายโดยใช้สื่อที่สามารถเสนอขายให้กับคนจำนวนมากได้ ไม่เฉพาะเจาะจงลูกค้ากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นการเผยแพร่ออกมาในรูปภาพ เสียง สิ่งพิมพ์ เพื่อเสนอขายในปริมาณมาก และข้อมูลในการโฆษณาจะมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อให้เกิดความต้องการซื้อของลูกค้าเป็นหลัก โดยแนวทางในการพัฒนาการโฆษณา ควรติดต่อกับธุรกิจนำเที่ยว เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในเส้นทางการจัดการจัดรายการนำเที่ยว โดยเฉพาะธุรกิจนำเที่ยวที่เน้นการจัดรายการนำเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมหรือจัดเส้นทางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว ประเทศจีน ประเทศพม่า เป็นต้น ควรติดต่อกับธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ที่อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยนำสื่อโฆษณา อาทิ สื่อแผ่นพับ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นำไปเพื่อเผยแพร่ผ่านทางธุรกิจดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่นิยมเลือกที่พักประเภทโรงแรมมากที่สุด ดังนั้น การนำสื่อแผ่นพับ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไปเผยแพร่ผ่านธุรกิจที่พักโรงแรม จึงสามารถโฆษณาจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาพัก เกิดความต้องการท่องเที่ยวในพื้นที่ของชุมชนได้ รวมทั้งติดต่อโฆษณาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชน ผ่านช่องทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสารการท่องเที่ยว แผ่นพับด้านการท่องเที่ยว เพื่อเผยแพร่ข้อมูลคุณค่าของวัฒนธรรมที่สำคัญ รวมทั้งความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมภายในชุมชน เพื่อให้ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และเกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้

ตลอดจนสร้างเว็บไซต์ของชุมชน เพื่อเป็นการโฆษณาแหล่งท่องเที่ยว เผยแพร่ความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทลื้อ วิถีชีวิตของชุมชน ประเพณี และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่พบภายในชุมชน รวมทั้งนำเสนอรายการนำเที่ยวหรือเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน และการตั้งราคาที่สามารถดึงดูดใจและทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจการเดินทางโดยผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ดังนั้น การโฆษณาข้อมูลของชุมชนผ่านทางเว็บไซต์ของชุมชน ถือเป็นการเพิ่มช่องทางการโฆษณาที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด

2) การประชาสัมพันธ์ คือ การเผยแพร่ข่าวสาร ด้านการดำเนินงาน เป็นการชี้แจงข้อมูลรวมทั้ง การเผยแพร่กิจกรรมการเคลื่อนไหวของชุมชน เพื่อเป็นการชักชวนและเผยแพร่ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้น โดยสามารถอธิบายแนวทางการประชาสัมพันธ์ ได้โดยการตีพิมพ์ข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชน เพื่อเผยแพร่ความสำคัญของสถาปัตยกรรมไทลื้อที่โดดเด่น ตลอดจน กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่น่าสนใจภายในชุมชน โดยเสนอต่อสาธารณชน ผ่านทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ซึ่งการประชาสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวจะต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการลงบทความเหมือนการโฆษณาเพื่อเผยแพร่ทางวารสารการท่องเที่ยว การเชิญผู้แทนสื่อมวลชน หรือบริษัทจัดนำเที่ยวในพื้นที่ เข้าร่วมการศึกษาดูงานภายในชุมชนมา เพื่อให้ตัวแทนสื่อและตัวแทนของผู้ประกอบการได้เล็งเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความน่าเชื่อถือในข้อมูลได้ พร้อมทั้งจัดทำจดหมายแจ้งข่าวให้แก่สำนักงานการท่องเที่ยวที่ดูแลในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวแห่งใหม่ในพื้นที่นั้นได้ ทั้งนี้ ควรแจ้งข่าวสาร ความเคลื่อนไหว เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในชุมชน โดยประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านสื่อ อาทิ สื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือแจ้งข้อมูล ข่าวสารให้แก่สำนักงานท่องเที่ยวในจังหวัด มีการจัดการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน เพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสารการสัมภาษณ์ เป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจ หรือนักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูล จนก่อให้เกิดการเดินทางเข้าชมยังพื้นที่ได้ ควรมีการจัดแถลงข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการจัดแถลงข่าวสารให้กับสื่อมวลชน อาทิ นักข่าว นักจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ ตลอดจนแจ้งข้อมูล ให้ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายของที่ระลึกได้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนเข้าร่วมงานประจำปีระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ โดยเข้าร่วมการประกวดแข่งขันงานต่าง ๆ และนำข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชนไปจัดแสดง เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบถึงสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นที่พบภายในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาความหลากหลายของสื่อให้มากขึ้น อาทิ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์

ผ่านพบ โฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social media network) เช่น การสื่อสารผ่าน website, facebook, foursquare, Instagram หรือ trip advisers ซึ่งถือว่าเป็นช่องทางที่มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจเดินทางที่ตนชื่นชอบ โดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อสาธารณะ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วารสารการท่องเที่ยว ผ่านพบ ใบปลิว ป้ายโฆษณา

สำหรับจังหวัดพะเยาและจังหวัดแพร่ ควรเน้นการพัฒนาด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผ่านเว็บไซต์ของชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยควรเน้นข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม การนำเสนอภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ตลอดจน รายละเอียดของเส้นทางในการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนอย่างชัดเจน รวมทั้ง การปรับปรุงข่าวสารที่เกิดขึ้นภายในชุมชนให้มีความทันสมัย และมีการแจ้งข่าวสารเป็นครั้งคราวผ่านเว็บไซต์ของชุมชน

ในส่วนการพัฒนาด้านการตลาดของจังหวัดน่าน ควรเน้นการพัฒนาการจัดทำสื่อออนไลน์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมที่สำคัญที่พบในชุมชน รายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจรายละเอียดค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม และภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว เส้นทางหรือแผนที่เพื่อการเข้าถึงที่สะดวกสบาย พร้อมจัดทำสื่อผ่านพบเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ทำให้ทราบเกี่ยวกับข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาที่พบภายในชุมชนด้วย และจังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนที่ได้รับรางวัลที่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของชุมชน ดังนั้น ควรเน้นการพัฒนาโดยการจัดการสัมภาษณ์บุคคลภายในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้อื่นทราบและเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น มีการจัดการแถลงข่าวของสื่อมวลชน โดยจัดแถลงข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือข่าวสารใหม่ ๆ ให้กับสื่อมวลชน อาทิ นักข่าว นักจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้ง การแจ้งข้อมูลให้แก่ตัวแทนที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจร้านขายของที่ระลึก ให้ทราบถึงข้อมูลทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ รวมทั้ง การเข้าร่วมการจัดแสดงงานประจำปีระดับจังหวัดหรือระดับประเทศเพื่อ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางการท่องเที่ยว

การตลาดเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นภายในชุมชน และการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชุมชน เนื่องจากมีบทบาทสามารถส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ มีความแตกต่างกัน คือ การประชาสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากกว่าผลกำไร โดยจะเน้นเผยแพร่ข้อมูลเพื่อให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย เป็นการสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้น รวมทั้งการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับชุมชนได้ แต่สำหรับการโฆษณามีวัตถุประสงค์

จุดมุ่งหมายหลักเพื่อผลกำไรเป็นหลัก เป็นการโฆษณาเพื่อหวังให้เกิดการจูงใจเพื่อให้เกิดการขายสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยว

4.4.4 แนวทางการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

การสื่อความหมาย ถือเป็นหัวใจหลักสำคัญ เพื่อให้แก่นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และเข้าใจวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นกระบวนการที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวได้ การสื่อความหมายเป็นการถ่ายทอดเรื่องราว สามารถแสดงออกถึงความคิดและความรู้สึก มีลักษณะการปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยผ่านทางข้อมูลข่าวสาร สัญลักษณ์ หรือผ่านเครื่องหมายต่าง ๆ โดยวิธีการสื่อสาร สามารถแบ่งออกได้ 3 วิธี คือ 1) การสื่อสารด้วยวาจา เช่น การพูด 2) การสื่อสารที่ไม่ใช้วาจา เช่น การสื่อสารด้วยท่าทาง ภาษามือ หรือตัวหนังสือ และ 3) การสื่อสารโดยใช้การมองเห็น เช่น การสื่อสารด้วยภาพโปสเตอร์ สไลด์ หรือการใช้สัญลักษณ์ เครื่องหมายต่าง ๆ

สำหรับการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล เช่น การบริการข้อมูล การนำเที่ยว การบรรยาย เป็นต้น และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคล เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายบอกข้อมูล การจัดบอร์ด ศูนย์ให้บริการข้อมูล คู่มือแนะนำเที่ยว เป็นต้น การสื่อความหมายจึงเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยี่ยมชม และสามารถท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ในการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน ควรจัดการสื่อความหมายให้เกิดการเข้าใจถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่สำคัญของวัด เพื่อช่วยลดความเสียหายแก่แหล่งท่องเที่ยว ลดการเกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถพัฒนาด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ได้ดังแนวทางต่อไปนี้

1) แนวทางการพัฒนาด้านการสื่อความหมายโดยใช้บุคคล ซึ่งสามารถพัฒนาได้ ดังนี้

การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล คือ การนำเที่ยวโดยการบรรยายให้ข้อมูลระหว่างการดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวท่องเที่ยว สามารถอธิบายให้แก่แก่นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลภายในชุมชน และสามารถถ่ายทอด ความรู้ของตนเองออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจถึงสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง การสื่อความหมายโดยใช้บุคคลที่มีหน้าที่ปฏิบัติดังกล่าว เรียกว่า “มัคคุเทศก์ท้องถิ่น” ซึ่งมัคคุเทศก์ท้องถิ่นต้องมีระบบ SMS (safety meaning service) ซึ่งเป็นชุดเครื่องมือสำหรับมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำเสนอความรู้ที่มีอยู่สามารถถ่ายทอดให้แก่แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนและเตรียมการจัดการบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายระบบ SMS (safety meaning service) ได้ดังนี้ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2555. หน้า 19-24)

safety คือ การคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวป่วยหรือได้รับอันตรายระหว่างการท่องเที่ยว สามารถส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของชุมชนได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่มัคคุเทศก์จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ควรคำนึงถึงสถานการณ์และเหตุสุดวิสัยต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว รวมถึง การให้ข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อเตรียมพร้อมด้านความปลอดภัย จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ที่ส่วนใหญ่ต้องการความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยวที่ตนได้เดินทางไปเยือน

meaning คือ การสื่อความหมาย โดยมีมัคคุเทศก์ต้องมีความรู้ความชำนาญ มีความแม่นยำของข้อมูล สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจได้ ไม่ควรอธิบายข้อมูลโดยใช้ศัพท์เฉพาะทาง หรือการเล่าประวัติศาสตร์ยาวนานจนเกินไป เพราะอาจทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่ายได้ ควรนำประสบการณ์ตรงมาช่วยในการอธิบายเพื่อให้เกิดความตื่นตัว สนุกและเกิดการจดจำได้มากกว่า ตลอดจน มัคคุเทศก์ควรมีเทคนิควิธีการอธิบายข้อมูลให้ง่ายต่อการเข้าใจ และสามารถสอดแทรกความสนุกสนานในระหว่างการบรรยายให้ข้อมูลได้

sevice คือ การวางแผนการบริการ โดยมีมัคคุเทศก์จะต้องทราบความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อการบริการได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง รวมไปถึง การควบคุมมาตรฐานของอาหาร เครื่องดื่ม ที่พัก และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจ

ทั้งนี้ ควรจัดฝึกอบรมความรู้ลักษณะทางด้านสถาปัตยกรรม จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านสถาปัตยกรรม และปราชญ์ท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำ รวมถึงจัดอบรมทางด้านภาษาและทักษะด้านการปฏิบัติงานของมัคคุเทศก์ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้บรรยายมีเทคนิคในการให้ข้อมูล และสามารถนำชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจสามารถเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก

2) แนวทางการพัฒนาด้านการสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคลซึ่งสามารถพัฒนาได้ ดังนี้

2.1) คู่มือนำเที่ยว ซึ่งเป็นเครื่องมือสื่อความหมายแบบพกพา นักท่องเที่ยวสามารถนำติดตัวขณะเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนได้ หากนักท่องเที่ยวได้อ่านข้อมูลก่อนออกเดินทางจะสามารถเข้าใจข้อปฏิบัติที่ถูกกำหนดขึ้นภายในชุมชนได้ และสามารถเลือกกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ตรงตามความต้องการ ซึ่งคู่มือนำเที่ยวควรออกแบบให้มีรูปภาพประกอบการบรรยายเพื่อความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว มีตัวหนังสือที่อ่านง่าย สีของตัวอักษรมีความชัดเจน ปรับขนาดของคู่มือให้มีความกะทัดรัดสามารถพกพาได้อย่างสะดวก มีการนำเสนอเนื้อหา ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ภาษาที่ใช้มีความกระชับสามารถอ่านแล้วเข้าใจง่าย นอกจากนี้ ควรมีการนำเสนอทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั้งนี้ สามารถนำคู่มือแนะนำเที่ยวคู่มือไปใช้เป็นเอกสารอ้างอิงได้ และยังสามารถนำไปเผยแพร่ในธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก หรือในแหล่งท่องเที่ยวอื่น เพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้อีกด้วย

2.2) ป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน เนื่องจากในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.80) พบว่าเดินทางมาด้วยตนเอง และมีลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 36.80) ดังนั้น ป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน จึงเป็นสิ่งสำคัญในการอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง เพื่อป้องกันการหลงทาง ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้อย่างรวดเร็วประหยัดเวลาในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งป้ายสัญลักษณ์ควรมีลักษณะ คือ มีขนาดที่พอเหมาะที่นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนในขณะที่ใช้ยานยนต์ ควรมีภาพประกอบเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่นักท่องเที่ยว มีตัวหนังสืออ่านง่าย สีและขนาดของตัวอักษรมีความชัดเจน และควรใช้วัสดุที่คงทน แข็งแรง บำรุงรักษาง่าย เพื่อประหยัดค่าบำรุงรักษาในระยะยาว ตลอดจนการนำเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น มาออกแบบป้ายสัญลักษณ์ให้เกิดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้วย (ประกอบศิริ ภักดีพินิจ, 2557)

2.3) ป้ายอธิบายข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งป้ายอธิบายข้อมูลควรตั้งในจุดแรกเมื่อเข้าไปในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้ทราบตำแหน่งของตนเองในการเดินทาง สำหรับป้ายอธิบายข้อมูล ควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว อาทิ เส้นทาง ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง นอกจากนี้ ควรจัดทำข้อมูลประวัติความเป็นมา ความสำคัญ คุณค่าและเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว มีข้อมูลในการปฏิบัติตนในการเข้าชมของพื้นที่ รวมทั้ง การให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวด้วย ทั้งนี้ ป้ายอธิบายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว อาจจัดทำขึ้นได้หลายแห่งในบริเวณที่ต้องการสื่อความหมาย และในการจัดทำป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงการออกแบบการสร้าง ที่ไม่ควรอยู่ในตำแหน่งสูงหรือต่ำจนเกินไป ควรปรับตำแหน่งของป้ายสื่อความหมายให้เหมาะสมสำหรับการยืนอ่าน และมีภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย มีความกระชับและข้อความชัดเจน มีขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม และภาษาที่ใช้ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับรู้ข้อมูล ตลอดจน ควรมีภาพประกอบหรือสีสันทันในการดึงดูดใจให้อ่าน และควรคำนึงถึงวัสดุที่ใช้ ควรมีความคงทนเพื่อยืดอายุการใช้งานของป้ายในระยะยาวได้

2.4) ศูนย์ให้บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวก่อนการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ สามารถเป็นจุดนัดพบ หรือจุดแจ้งเหตุ รับเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้มาเยือน ซึ่งศูนย์บริการข้อมูลควรตั้งอยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยว และมีเจ้าหน้าที่ประจำเพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว สามารถตอบข้อซักถาม และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้มาเยือนได้ ภายในศูนย์บริการควรจัดแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบอกเล่าประวัติความเป็นมาของ

พื้นที่ แสดงข้อมูลทางด้านประเพณี วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความสำคัญรวมทั้งข้อมูลในการปฏิบัติตนในการเข้าชมที่ถูกต้องและการให้ความรู้ด้านความปลอดภัย ควรมีความหลากหลายของภาษาที่จะนำเสนอ และสร้างความหลากหลายในการนำเสนอ อาทิ การนำเสนอด้วยวีดิทัศน์ การจัดแสดงนิทรรศการ หรือจัดแสดงวัตถุที่สำคัญที่ได้มาจากแหล่งท่องเที่ยว

ในการสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวระยะเริ่มต้น อาจจัดตั้งในบริเวณอาคารที่มีอยู่เดิม แต่ตกแต่งหรือออกแบบเพิ่มเติมให้มีความกลมกลืนกับลักษณะทางสถาปัตยกรรม มีความสอดคล้องกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น และมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนี้ ภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานต่าง ๆ อาทิ น้ำดื่ม ห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อน โทรศัพท์สาธารณะ รวมทั้งระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อให้บริการค้นคว้าข้อมูลทางการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่านักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดมีความต้องการทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ที่จอดรถ ห้องสุขารวมทั้ง ความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการค้นหาข้อมูล

ทั้งนี้ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาในพื้นที่ล้านนาตะวันออกทั้ง 4 จังหวัด คือ ควรจัดอบรมพัฒนาความหลากหลายของทักษะทางด้านภาษาให้แก่ชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ และจัดอบรมทักษะด้านการสื่อความหมาย โดยอาจเป็นเยาวชน ประชาชนท้องถิ่น หรือผู้ที่สนใจเข้าอบรมพัฒนาทักษะการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรพัฒนาศูนย์ข้อมูลทางการท่องเที่ยวภายในชุมชนที่มีอยู่เดิม โดยจัดแสดงข้อมูลให้มีความน่าสนใจ พัฒนาความหลากหลายทางด้านภาษามากขึ้น อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น และควรกำหนดเวลาในการให้บริการ เปิด - ปิด อย่างชัดเจน และควรพัฒนาความหลากหลายด้านภาษาของป้ายบอกทางเข้าถึงสถานที่สำคัญ ป้ายให้ข้อมูลภายในแหล่งท่องเที่ยว และป้ายแผนที่แสดงตำแหน่งแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ ให้มีความหลากหลายของภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ สำหรับจังหวัดเชียงราย ควรจัดอบรมให้สามเณรในวัดได้ฝึกทักษะการให้ข้อมูลทางด้านสถาปัตยกรรมที่สำคัญภายในวัดได้อย่างถูกต้อง ฝึกเทคนิคในการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจ จนสามารถนำชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.4.5 ด้านการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางทางการท่องเที่ยว

จากการประชุมร่วมกับชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็น และได้รวบรวมภูมิปัญญาที่มีศักยภาพที่พบในชุมชน นำมาพัฒนาสู่กิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว และการตระหนักถึงคุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญ สามารถนำเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้กำหนดขึ้นต้องได้รับความเห็นชอบจากคนในชุมชน รวมทั้ง เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและเรียนรู้ เกิดประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวได้ และนักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนได้ ทั้งนี้ ในการพัฒนา

กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน ควรดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานความสามารถของชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวไม่ควรก่อให้เกิดการรบกวน หรือสร้างความยากลำบากในการดำเนินชีวิต และไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในชุมชนที่มีเดิม จึงทำให้สามารถสร้างแนวทางการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนได้ ดังนี้

1) แนวทางในการพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยว

การส่งเสริมและพัฒนา กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ควรให้เป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นทางด้านศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน นำมาถ่ายทอดผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน หรือจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมและได้เห็นถึงกิจกรรมประจำวันของคนในชุมชนที่ ทำให้สะท้อนถึงวิถีชีวิตดั้งเดิม ที่มีความน่าสนใจ เป็นเอกลักษณ์ อาทิ การร่วมทอดผ้าไตรของชุมชนท่าฟ้าใต้ จังหวัดพะเยา การเรียนรู้เทคนิคทำขนมของชุมชนพระหลวง การศึกษาขั้นตอนการประดิษฐ์บายศรีสู่ขวัญของชุมชนวัดศรีใต้ หรือการเรียนรู้ขั้นตอนการสานส้มไก่ของชุมชนของวัดต้นแหลง เป็นต้น ทั้งนี้ หากชุมชนมีการพัฒนา กิจกรรมที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนทำให้นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนได้เกิดความรู้สึกประทับใจและส่งผลให้เกิดความต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำในครั้งต่อไปได้อีก เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีความต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมเดิมของตนเอง

นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ควรให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยือนภายในชุมชน เนื่องจากพฤติกรรมการเดินทาง ความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มย่อยมีความแตกต่างกันตาม อายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ แต่อย่างไรก็ตาม กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นควรเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถส่งเสริมให้เกิดการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งจากการศึกษา พบว่าในแต่ละปีภายในชุมชนจะมีกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นเฉพาะช่วงเวลา เป็นรูปแบบท่องเที่ยวพิเศษที่มีขึ้นเฉพาะช่วงเวลาในแต่ละเดือนเท่านั้น สามารถยกตัวอย่างกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นเฉพาะบางช่วงที่โดดเด่นแต่ละจังหวัด ได้ดังนี้

- ชุมชนท่าฟ้าใต้ได้มีประเพณีแห่งทุ่งไถลื้อ นักท่องเที่ยวสามารถร่วมพิธีแห่ทุ่งและชมความสวยงามของขบวนแห่ และประเพณีอื่น ๆ ที่
- ชุมชนวัดพระหลวงได้มีประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุเนิ้ง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมพิธีสงฆ์น้ำและสนุกสนานกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นภายในงาน
- ชุมชนวัดต้นแหลงได้มีร่วมชมการแข่งขันและประกวด กว้างไช้ง การแข่งเรือ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี

- ชุมชนวัดศรีโสดาได้มีเข้าชมกิจกรรม บวชภาคฤดูร้อน

ทั้งนี้ ชุมชนควรสร้างกฎระเบียบนักท่องเที่ยวและกฎระเบียบของชุมชน เพื่อให้เกิดการเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อาทิ กฎระเบียบสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การห้ามเล่นการพนัน ห้ามทะเลาะวิวาทในชุมชน ห้ามนำสิ่งผิดกฎหมายเข้ามาในชุมชน ตลอดจนสร้างกฎระเบียบของชุมชน อาทิ การให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวทุกโอกาส เป็นต้น

2) แนวทางในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว

2.1 การเชื่อมโยงในเชิงกายภาพ คือ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เป็นการจัดเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นการเพิ่มระยะเวลาการเดินทางของนักท่องเที่ยวและสามารถสร้างความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวภายในเส้นทางท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และทำให้เกิดความคุ้มค่าในการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ชุมชนสามารถสานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอื่นที่มีการจัดการท่องเที่ยว โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระบบการทำงาน จนทำให้เกิดการร่วมมือเพื่อสร้างมิตรภาพทางการท่องเที่ยว จนก่อให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ โดยสามารถยกตัวอย่างเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ ดังนี้

ตัวอย่างการจัดเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนโดยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่พบในพื้นที่

เส้นทาง เยือนดินแดนล้านนาตะวันออก
ตามรอยทางประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มไทลื้อ 5 คืน 6 วัน

วันแรก

(สักการะพ่อขุนเม็งราย – ชมการแสดงศิลปะล้านนา พร้อมรับประทานอาหารแบบขันโตก-

หอไตรเสาเดียวแห่งเดียวในภาคเหนือ)

10.00 น. ออกเดินทางจากสนามบินแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

10.30 น. สักการะพ่อขุนเม็งรายมหาราช กษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลาวจักรราชทรงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์เม็งราย และได้รวบรวมบ้านเล็กเมืองน้อยเข้าเป็นอาณาจักรล้านนาไทย จนเจริญรุ่งเรืองถึงปัจจุบัน พร้อมชมงดงามของไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงาม และยังสามารถเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกได้บริเวณด้านหลังของอนุสาวรีย์

12.00 น. เข้าชมการแสดงศิลปะล้านนา พร้อมรับประทานอาหาร
ท้องถิ่นแบบขันโตก

13.00 น. เดินทางมุ่งสู่วัดศรีโคงค์ใต้ตำบลศรีโคงค์ อำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย

15.30 น. ต้อนรับผู้มาเยือนด้วยพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อแสดงความ
ยินดีในการมาเยือน พร้อมทั้งอวยพรให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนมี
ความสุข ความเจริญ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บผ่านพิธีการผูกข้อมือ
เป็นการให้เกียรติแก่นักท่องเที่ยว ได้ ณ **วัดศรีโคงค์** จากนั้นชม
สถาปัตยกรรมที่หาได้ยาก มีเพียงแห่งเดียวในจังหวัดภาคเหนือ ที่
ชาวบ้านเรียกกันว่าหอไตรเสาเดียว ที่ยังคงความสมบูรณ์ของลักษณะทางสถาปัตยกรรมไว้ได้
นอกจากนี้ ยังสามารถร่วมกิจกรรมนั่งรถชมวิถีชีวิตในชุมชนศรีโคงค์และเลือกซื้องานหัตถกรรม เช่น
งานจักสานหวาย งานจักสานไม้ไผ่ เป็นต้น

17.30 น. เดินทางเข้าสู่ที่พักอำเภอเมืองเชียงของ อำเภอที่ถูกขนานนามว่า "ประตูสู่อินโดจีน"
เนื่องจากเป็นเมืองติดกับชายแดนเมืองห้วยทราย แขวง (จังหวัด) บ่อแก้ว ประเทศลาว

18.00 น. รับประทานอาหารเย็นริมฝั่งแม่น้ำโขง พร้อมดื่มด่ำกับบรรยากาศสองประเทศ (ไทย – ลาว)

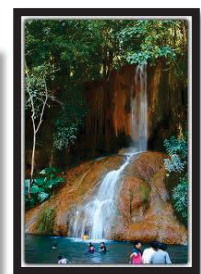
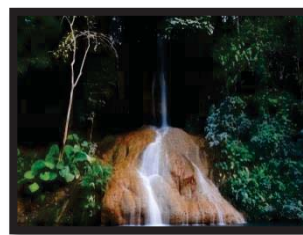
วันที่สอง

(น้ำตกอุ่น- บ้านไถลื้อ- วัดท่าฟ้าใต้ - การแสดงไทลื้อ – การทอผ้า - นวดแผนไทย)

7.00 น. บริการอาหารเช้า พร้อมชมพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้าทางฝั่งน้ำโขง

8.00 น. ออกเดินทางมุ่งสู่เมืองเก่าแห่งอาณาจักรล้านนา นครกู่กมยาว หรือเมืองพะเยาในปัจจุบัน

9.00 น. แวะผ่อนคลายความเหนื่อยล้าที่**น้ำตกกุ
ซาง** ที่ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติภูซาง จังหวัด
พะเยา ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 98 ของ
ประเทศไทย เพราะน้ำตกมีอุณหภูมิสูงถึง 35 – 36
องศาเซลเซียส สัมผัสกับความมหัศจรรย์ของน้ำตก
อุ่นพบเพียงแห่งเดียวที่พบในประเทศไทย

10.30 น. ชมความงดงาม ศิลปะบ้านไทลื้อของคุณแสงดา สมฤทธิ์ ตั้งอยู่ที่ หมู่ 2 ตำบลหย่วน อำเภอเชียงคำ ชมความงามของไม้เก่าแก่ มุงด้วยแป้นเกล็ด ภายในตัวบ้านจะเป็นโถงใหญ่ห้องเดียว มีครัวไฟหรือห้องครัวอยู่กับที่นอนส่วนใต้ถุนบ้านมีประโยชน์หลายอย่าง เช่น ใช้แขวนเปลเด็ก ตั้งกี่ทอผ้า

(หูก) ช่องว่างระหว่างเสาบ้านใช้เป็นที่เก็บฟืนและใต้ถุนยังข้าวยังใช้เป็นคอกวัว ควาย หรือเล้าไก่ เล้าหมู และสามารถชมศิลปะการทอผ้า พร้อมเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าทอของป่าแสงดาที่มีคุณค่า โดยพบว่า มีกระบวนการผลิตเริ่มตั้งแต่การปลูกฝ้าย การทำเส้นฝ้าย การย้อมสี และการทอผ้าด้วยตนเอง

12.00 น. รับประทานอาหารไทลื้อ วัตถุประสงค์ในการประกอบอาหารได้จากธรรมชาติตามฤดูกาลมีลักษณะคล้ายกับอาหารของชาวไทยภาคเหนือ และเนื่องจากชาวไทลื้อมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาหารจึงได้จากการเกษตรเป็นส่วนใหญ่

13.00 น. เยี่ยมชมความงดงามสถาปัตยกรรมไทลื้อ ณ วัดท่าฟ้าใต้ พร้อมชมผลงานสถาปัตยกรรมลักษณะตัวอาคารพระวิหารที่สวยงาม มีรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมที่แสดงตัวตนของเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อได้อย่างเด่นชัด ชมความงามของลวดลายหน้าบันเป็นลายเครือเถาวิจิตรลวดลายพรรณพฤกษา สลับการตกแต่งด้วยรูปดอกไม้ บนพื้นหน้าบันลงสีฟ้า น้ำทะเล ทั้งหน้าบันด้านหน้าและด้านหลัง พร้อมสัมผัสวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ถ่ายทอดผ่านอาหารท้องถิ่นชาวไทลื้อ ชมการแสดง อาทิจ การฟ้อนสิบสองราศี การฟ้อนดาบ การฟ้อนเจิง และการขับลื้อ

14.00 น. เยี่ยมชมวิถีชีวิตการทอผ้า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านภูมิปัญญาของชาวไทลื้อ พร้อมเลือกซื้อของฝากของกลุ่มทอผ้าชุมชนท่าฟ้าใต้เช่น ผ้าตัดเลื้อย ผ้าถุง ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมไหล่ ตุ้ง ได้อย่างหลากหลาย

15.00 น. เดินทางเยี่ยมชมเมืองน่าน ดินแดนสามสี่ทอง อันอุดมไปด้วยวัฒนธรรมที่หลอมรวมจากเทือกเขาสูงถึงพื้นราบสัมผัสกลิ่นอายของวันวาน ให้อ่อนโยนไปถึงอดีตที่หอมกรุ่น สีเขียวของต้นไม้และพืชป่ายังหาชมได้ทั่วทั้งเมือง

17.00 น. ผ่อนคลายความเหมือนล่าจากการเดินทางด้วยการ นวดแผนไทย ประทับใจกับศาสตร์มหัศจรรย์ เพื่อรักษาความเจ็บปวดและมีคุณค่าต่อสุขภาพเป็นกระบวนการดูแลสุขภาพ และรักษาโรค โดยอาศัยการสัมผัสอย่างมีศิลปะ มีหลักการระหว่างผู้ให้บริการและรับบริการการนวดจะส่งผลโดยตรงต่อร่างกายและจิตใจอย่างน่าอัศจรรย์

18.00 น. รับประทานอาหารเย็น พร้อมอ้อมอ้อมกับบรรยากาศสุดโรแมนติกบริเวณริมแม่น้ำน่าน

19.00 น. เดินทางเข้าสู่โรงแรม เพื่อพักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่สาม (หอศิลป์ริมน่าน – วัดหนองบัว – วัดต้นแหลง – วัดภูมินทร์ - ถนนคนเดิน)

8.00 น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรม

9.00 น. ออกเดินทางสู่ หอศิลป์ริมน่าน

9.30 น. ตื่นตระการตาไปกับผลงานการจัดแสดงศิลปะขนาดใหญ่บนพื้นที่กว่า 13 ไร่แหล่งรวมศิลปะและวัฒนธรรม หอศิลป์ริมน่านที่ได้ก่อตั้งและดำเนินการโดยคุณ วินัย ปราบริปู ศิลปินชาวน่านที่รักในศิลปะ ชมความงดงามตัวอาคารที่เป็นความตั้งใจต้องการสร้างหอศิลป์ขึ้นในสภาพภูมิประเทศที่เป็นธรรมชาติ เพื่อให้คนที่นี่นั้นได้ความรู้สึกสบายใจและสามารถ

พักผ่อนได้พร้อมชมนิทรรศการภาพจากศิลปินชื่อดัง ศิลปินภูมิภาคที่หมุนเวียนมาจัดแสดงให้ชื่นชม ที่มีภาพให้ชมมากกว่าร้อยภาพรวมถึงมีสินค้าที่ระลึกที่เป็นงานประยุกต์ศิลป์ต่าง ๆ เช่น ผ้าทอมือ โปสการ์ด หนังสือ และงานภาพพิมพ์ไว้ให้ได้เลือกซื้อเป็นของฝากด้วย

10.30 น. ออกเดินทางเยี่ยมชมจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองบัว

11.00. น. ตระการตากับความอลังการของจิตรกรรมฝาผนัง วัดหนองบัว ชื่นชมความงดงามจากภาพจิตรกรรมฝาผนัง อันเป็นกระຈະสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ชาวบ้านในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี เป็นภาพเขียนที่เห็นบ่งบอกถึงการแต่งกาย โดยเฉพาะการแต่งกายของผู้หญิงที่นุ่งผ้าชิ้นลายน้ำไหลหรือผ้าชิ้นดินจก จนกลายเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของชาวไทลื้ออีกด้วย

11.30 น. ออกเดินทางเพื่อความงามของสถาปัตยกรรมไทลื้อ วัดตันแหลง

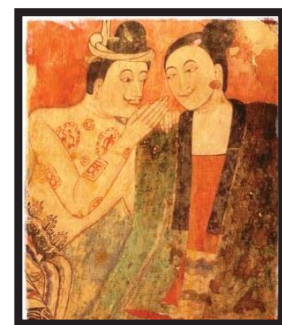
12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. ชมความงามสถาปัตยกรรมไทลื้อตัววิหาร ณ วัดตันแหลง อ. ปัว จ. น่าน ชมเอกลักษณ์สามารถบ่งบอกถึงศิลปะไทลื้อด้วยรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของ

พระวิหาร ด้วยความงามของหน้าบันพระวิหารที่ประดับด้วยไม้ลงสีเป็นรัศมีพระอาทิตย์แบบฉลุและแผ่นโลหะประดับสีชาด้วยการประดับเรียงเป็นรัศมีตรงส่วนหน้าของหน้าบันแบบชาวบ้านไทลื้อและมีการตกแต่งประกอบด้วยตัวเครื่องลายอง นาคและข้อฟ้าแบบพื้นบ้าน เป็นลักษณะเริ่มต้นของศิลปะการตกแต่งแบบไทลื้อ การตกแต่งเชิงชายหรือชายน้ำด้วยไม้ซี่แหลมรอบ ๆ อาคารส่วนที่ลดชายน้ำลงมาทุกชั้นเป็นลักษณะของเมื่อน่าน นอกจากนี้ สามารถเลือกซื้อของฝากของที่ระลึก ด้านงานไม้ที่ใช้ฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ นำไม้มาประดิษฐ์เป็นของประดับตกแต่งบ้านและของใช้สอยได้อย่างเหมาะสม อาทิ กระจกอนน้ำจากไม้ไผ่ รองเท้าแตะทำจากไม้ กระบวยตักน้ำ ขอบสวิง อันเป็นอุปกรณ์ที่เคยใช้ในชีวิตประจำวันของคนในอดีตของชุมชนแห่งนี้

15.30 น. เดินทางกลับสู่ตัวอำเภอเมืองน่าน

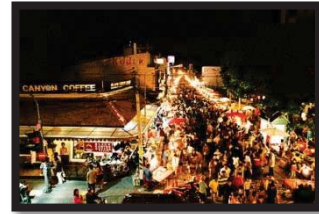
16.30 น. เทียวชมวัดภูมินทร์ เดิมชื่อ "วัดพรหมมินทร์" โบสถ์และวิหารสร้างเป็นอาคารหลังเดียวกัน ชมความปราณีตของลวดลายงานแกะสลักประตูไม้ทั้งสี่ทิศโดยช่างฝีมือล้านนา ชีบซาบและสัมผัสความอลังการจิตรกรรมฝาผนังในวิหารหลวงหรือ "ฮูปแต้ม" ในวัดภูมินทร์ อันเป็นชาดกในพุทธศาสนา ร่วมตามรอยภาพ "ปู้มาน ย่ามาน ตำนานกระซิบรักบันลือโลก" ซึ่งเป็นคำเรียกผู้ชายผู้หญิงชาวไทลื้อในสมัยโบราณกระซิบสนทนากัน ผู้ชายลักหมึก ผู้หญิงแต่งกายไทลื้ออย่างเต็มยศ ภาพวาดของหนุ่มสาวคู่นี้มีความประณีตมาก ภาพนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นภาพที่งามเป็นเยี่ยมของวัดภูมินทร์ ซึ่งทุกภาพภายในวัดแห่งนี้ล้วนมีความงามสามารถบรรยายถึงอารมณ์ วิถีชีวิตของผู้คนในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี

17.00 น. รับประทานอาหารเย็นพร้อมชมบรรยากาศเมืองน่าน
ยามเย็นค่ำ

18.00น. สามารถเดินชมวิถีชีวิต พร้อมเลือกซื้อสินค้าจากชุมชนใน
กิจกรรมถนนคนเดินได้

** (กิจกรรมถนนคนเดินจัดเฉพาะวันเสาร์)**

วันที่สี่ (แบบที่ 1 ล่องแก่งน้ำว้า)

9.00 น. ออกเดินทางเพื่อสนุกกับกิจกรรมที่สุดของการผจญภัย
กลางสายน้ำว้า ที่มีความยาวกว่า 120 กิโลเมตร ทอดตัวไหล
ผ่านพื้นที่ใน 3 อำเภอ ของจังหวัดน่าน

"น้ำว้าตอนบน" เป็นช่วงต้น ๆ ของลำน้ำว้า มีความยาว
ของลำน้ำประมาณ 35 กม. ลักษณะทั่วไปลำน้ำจะตื้น ไม่กว้าง
และกระแสน้ำไหลเชี่ยว พอผ่านพื้นที่เขตหมู่บ้านไปจะมีแก่ง ไชด
หิน หินใต้น้ำ ติดต่อกันยาวตลอด ทำให้ลำน้ำลึก แคบเป็นช่วง ๆ มี
ความสูงชัน และคดเคี้ยว กระแสน้ำไหลเชี่ยวกราก จึงทวีเพิ่ม
ความรุนแรง มีโขดหินขนาดใหญ่ขวางสายน้ำ ทำให้เกิด
กระแสน้ำไหลวนรุนแรงน่าตื่นเต้นเร้าใจ

"น้ำว้าตอนกลาง" เป็นช่วงกลางของลำน้ำว้า มีความยาวประมาณ 80 กม. มีจุดเริ่มต้นอยู่
บริเวณบ้านสบมาง - บ้านห้วยล้อม ในพื้นที่ของ อบต. ภูฟ้า สนุกสนานกับวังน้ำน้อยใหญ่สลับกันไป
ตลอดลำน้ำว้าที่ไหลผ่านหุบเขา ไตรรกเขา กำแพงผาหิน สัมผัสกับบรรยากาศผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์ สอง
ฟากฝั่งเขียวชอุ่มไปด้วยป่าผลัดใบและป่าเบญจพรรณ สนุกสนานและตื่นเต้นกับกระแสน้ำที่ไหลเร็ว
และแรง เมื่อผ่านโขดหินที่ขวางกั้น ทำให้เกิดคลื่น และกระแสน้ำวนรุนแรง บางแก่งจะมีโขดหินที่แยก
สายน้ำออกเป็นหลายสาย ทำให้กระแสน้ำปั่นป่วนรุนแรงทวีความเร้าใจที่สุดของนักผจญภัย

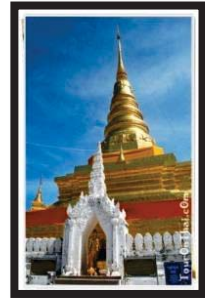
วันที่สี่ (แบบที่ 2 วัดพระธาตุเขาน้อย – พระธาตุแช่แห้ง - โรงต้มเกลือสินเธาว์)

8.30 น. รับประทานอาหารเช้า

9.30 น. นำท่านชมวิวเมืองน่านที่ วัดพระธาตุเขาน้อย ปุชนิยสถานที่สำคัญ และเก่าแก่ สันนิษฐานว่ามีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับพระธาตุแช่แห้ง พร้อม

สักการะพระพุทธรูปปางลีลาองค์ใหญ่ “พระพุทธรูปมหาอุทตมกถนันทบุรีศรีเมืองน่าน” ถือเป็นจุดเดียวที่เห็นเมืองน่านจากมุมสูงสามารถถ่ายภาพประทับใจ ณ ตรงบริเวณลานปูนพระพุทธรูปปางลีลาองค์ใหญ่แห่งนี้

10.30 น. นมัสการพระธาตุประจำปีเถาะ ตามปณิธานของชาวล้านนา พระธาตุแช่แห้ง เป็นปุชนิยสถานศักดิ์สิทธิ์ตั้งคู่บ้านคูเมืองของเมืองน่าน ประดิษฐานพระมหาชินธาตุเจ้า 7 พระองค์ พระพิมพ์เงินและพระพิมพ์ทอง

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. เดินทางสู่ อ.บ่อเกลือ เยี่ยมชมศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ พร้อมทั้งยังอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

15.00 น. ชมโรงต้มเกลือสินเธาว์ ที่ยังใช้วิธีการต้มแบบโบราณมานานหลายร้อยปีจากหลักฐานทางธรณีวิทยาระบุว่า เมื่อหลายแสนปีก่อน บริเวณนี้เคยเป็นทะเล แต่เดิมเรียกว่า "เมืองบ่อ" อันหมายถึงเมืองที่มีบ่อเกลือสินเธาว์ ชมขั้นตอนวิธีการต้มเกลือแบบโบราณ ในโรงเกลือที่ปิดมิดชิด ภายในมีเตาขนาดใหญ่ขึ้นรูปจากดินเหนียวสำหรับวางกะทะใบเซื่อง หรือกระทะแขวนตะกร้าไม้ไผ่สานใบเล็กๆ เพื่อใช้สำหรับบ่อเกลือ ชาวบ้านที่บ้านบ่อหลวงทำการต้มเกลือสินเธาว์มาตั้งแต่โบราณหลายร้อยปีมาแล้ว

16.30 น. มุ่งหน้าสู่ เข้าที่พัก

วันที่ห้า(วัดพระหลวง – บ้านวงศ์บุรี – กว๊านพะเยา – วัดติโลกอาราม – วัดร่องชุ่น – ไร่บุญรอด – หอนาฬิกา - ตลาดเชียงรายไนท์บาซาร์)

8.00 น. รับประทานอาหารเช้าก่อนเดินทางมุ่งสู่เวียงโกศัย (จังหวัดแพร่) ตำนานถิ่นรักพระลอ

9.00 น. ออกเดินทางมุ่งสู่จังหวัดแพร่ เพื่อตามรอยทางประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มไทลื้อ ชาวเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ได้อพยพลงมาทางใต้ถึงบ้านสูงเม่น จังหวัดแพร่ และได้มาสร้างบ้านเรือนเป็นหมู่บ้าน ตลอดจนการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และได้ให้ชื่อวัดนี้ว่า “วัดพระหลวง”

10.00 น. ชมการแสดงรำกลองยาว เพื่อต้อนรับแขกผู้มาเยือนจากนั้นเที่ยวชมเพื่อเรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ของ “วัดพระหลวง” ภายในวัดพระหลวงพบโบราณสถานสำคัญที่สามารถบ่งบอกถึงศิลปะของไทยลื้อ คือ อาคารหอไตร ซึ่งได้รับอิทธิพลของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สกulpture ไทยลื้อ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากรูปทรงหลังคาซึ่งเทียบได้กับรูปทรงของหลังคาพระวิหารในงานสถาปัตยกรรมไทยลื้อและลวดลายประดับพันธุ์พฤกษา ลักษณะคล้ายกับงานศิลปกรรมวัดท่าฟ้าใต้ อ.เชียงคำ จังหวัดพะเยา ตลอดจนลวดลายหน้าบันบริเวณซุ้มทางเข้าซึ่งมีรูปแบบเหมือนรัศมีพระอาทิตย์ซึ่งปรากฏรูปแบบคล้ายคลึงกับหน้าบันพระวิหารไทยลื้อ วัดต้นแหลงด้วย

นอกจากนี้ ยังสามารถเข้าชม ณ พิพิธภัณฑ์ของเก่าในวัดพระหลวง สถานที่จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้โบราณต่าง ๆ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและเผยแพร่โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ได้จากวัดและชุมชนบ้านพระหลวง เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีความหลากหลายเกี่ยวกับพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังสามารถเยี่ยมชม พิพิธภัณฑ์ (บ้านเก่าไทยลื้อ) อาคารที่จัดแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน เช่น การสืบชะตา การส่งเคราะห์ สะเดาะเคราะห์ การบายศรีสู่ขวัญ พิธีขึ้นตำตั่งสี่ (ท้าวทั้งสี่) ปู่จาเตียน (ปู่ชาเตียน) ตานเฮือนน้อย กั้นสลาก และการบวชพระได้อีกด้วย

11.00 น.ตามรอยละครที่ได้มาถ่ายทำบ้านวงศ์บุรี ชมความงดงามของบ้านวงศ์บุรี ที่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2450 โดยเจ้าพรหม (พลวงพงษ์พิบูลย์) และ เจ้าสุนันตา วงศ์บุรี ธิดาเจ้าบุรี (พระยาบุรีรัตน์) ตื่นตระการตาไปกับบ้านไม้สักสองชั้นแบบยุโรปประยุกต์ ชมลวดลายไม้แกะสลักที่หน้าจั่ว ชายคา ระเบียง ซ่องลม ชายน้ำ

หน้าต่าง และประตู ภายในบ้านตกแต่งด้วยสิ่งของเครื่องใช้เก่าแก่ของตระกูลที่ถ่ายทอดกันมาหลายชั่วอายุ ได้แก่ เครื่องเรือน เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา เอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารการซื้อขายทาส

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. ออกเดินทางมุ่งสู่จังหวัดพะเยา

15.00 น. แวะผ่อนคลายความเหนื่อยล้าบริเวณกว๊านพะเยา บึงน้ำขนาดใหญ่ คล้ายรูปพระจันทร์เสี้ยวเกือบครึ่งวงกลม ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลกเมื่อ

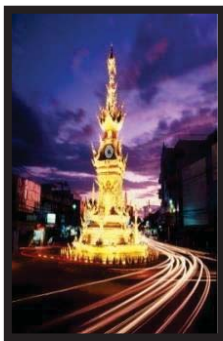
ประมาณ 70 ล้านปีมาแล้ว โอบล้อมดอยแม่ใจซึ่งเป็นภูเขาสูงยาว เป็นแอ่งน้ำที่รวบรวมลำห้วยต่าง ๆ 18 สาย ปัจจุบันกว๊านพะเยาเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่สุดของจังหวัดพะเยา ชมทัศนียภาพโดยรอบกว๊านพะเยาสัมผัสความร่มรื่น สามารถมองเห็นแนวทิวเขาสลับซับซ้อนและงดงามมากพร้อมกิจกรรมนั่งเรือชมวัดกลางน้ำ (วัดติโลกอาราม) โบราณสถานที่จมอยู่ในกว๊านพะเยา อายุเก่าแก่มากกว่า 500 ปี

15.40 น. เดินทางมุ่งสู่จังหวัดเชียงราย

16.40 น. เยี่ยมชมวัดร่องขุน ออกแบบและสร้างโดย อาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ จิตรกรเรื่องนาม เพื่อชมความงามสุดตระการตาด้วยเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมที่เน้นสีขาว สีแทนพระบริสุทธิ์คุณของพระพุทธเจ้า ประดับประดาด้วยกระจกขาว อันหมายถึง พระปัญญาธิคุณของพระพุทธเจ้าที่เปล่งประกายไปทั่วโลกมนุษย์และจักรวาล เปรียบเสมือนวิมานบนดินที่มนุษย์สามารถสัมผัสได้

17.00 น. เดินทางเข้าสู่ไร่บุญรอด แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบริษัท บุญรอด ชมการปลูกพืชผลทางเกษตรมากมาย และรับประทานอาหารเย็นพร้อมอิมเอบกับธรรมชาติอันบริสุทธิ์และรื่นรมย์ ณ ห้องอาหารภูมิรมย์ สัมผัสบรรยากาศอันแสนสดชื่นบริเวณจุดชมวิวแบบมองเห็นไร่บุญรอดได้ 360 องศา สามารถสูดอากาศอันบริสุทธิ์พร้อมกับอาหารรสเลิศได้อย่างสุดโรแมนติก

18.30. น. ชมความวิจิตรตระการตาของหอนาฬิกาที่ตั้งสะดุดตาอยู่บริเวณใจกลางเมืองเชียงราย ศิลปะแบบเดียวกับที่วัดร่องขุน จัดสร้างขึ้นเพื่อ เป็นหอนาฬิกาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี 12 สิงหาคม โดยมีอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ออกแบบ ด้านศิลปะความงามเพื่อให้เป็นหอนาฬิกาที่สวยงามที่สุดในประเทศ สามารถถ่ายภาพความประทับใจพร้อมชมการแสดงแสงสีเสียงตระการตาด้วยระบบไฟสวยงาม เปลี่ยนสีได้ยามค่ำคืน หอนาฬิกาจึงเป็นงานพุทธศิลป์ งานศิลปะที่แฝงด้วย

กลิ่นอายพระพุทธศาสนา นับเป็นสมบัติอันล้ำค่าของจังหวัดเชียงราย

19.00 น. เดินทางเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกบริเวณ ตลาดเชียงราย

ไนท์บาซาร์ สามารถเลือกและซื้อสินค้าที่ระลึกฝีมือชาวเขา และชาวเชียงราย ทั้งเสื้อผ้า เครื่องประดับ กระเป๋าหลากหลายแบบ ผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ผ้าไหม ผ้าปักฝีมือชาวเขา รวมถึงสินค้าหัตถกรรม (หรือสินค้าทำมือ) ต่างๆ เช่น ไม้แกะสลัก ภาพวาด ตุ๊กตาประดิษฐ์ ฯลฯ

พร้อมเลือกซื้ออาหารเลิศรสหลากหลายเมนู พร้อมชมศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงคาบาเร่ โชว์ โฟล์คซอง และการแสดงของชาวเขา ได้ในบริเวณลานกลางเวียงและลานเปียร์

20.00 น. เข้าสู่ที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่หก

8.00 น. รับประทานอาหารเช้า

9.00 น. แบบที่ 1 นั่งรถรางชมรอบเมืองเชียงราย

เพลิดเพลินไปกับเส้นทางรถรางแ่วเมืองเล่าขาน 9 ตำนานนครเจียงฮาย เพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเชียงราย โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดการเดินทาง คือ บริเวณอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช ตลอดสองฝั่งข้างทางเต็มไปด้วยเรื่องราวตำนานในอดีตแต่ละจุดของแหล่งท่องเที่ยวล้วนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับเมืองเชียงราย โดยเริ่มจากชมความงดงามของศาลากลางหลังแรกของจังหวัดเชียงราย จากนั้นเข้ากราบสักการะ ณ วัดพระสิงห์ วัดที่เคยเป็นสถานศึกษาของพระเทศน์ชื่อดัง ท่านมหาจุฬิชัย หรือท่าน ว วชิระเมธี ออกเดินทางมุ่งหน้าสู่สถานที่ค้นพบพระแก้วมรกต วัดพระแก้ว ตามย้อนรอยองค์พระเจดีย์ที่เคยถูกฟ้าผ่าทำให้ค้นพบพระแก้วมรกต หอพระหยกที่ประดิษฐานพระหยกเชียงรายไว้ พิพิธภัณฑ์โองหลวงแสงแก้ว และพระเจ้าล้านทอง พระพุทธรูปสำริด ปางมารวิชัยที่มีความเก่าแก่และงดงาม

จากนั้นเดินทางสู่ที่ตั้งของคู่มือจริยธรรมของพ่อขุนเม็งรายมหาราช ณ วัดดอยงำเมือง เพื่อกราบไหว้สักการะ พร้อมชมความงามของเสาไม้สักแกะสลักเล่าเรื่องเมืองเชียงรายบริเวณทางลงบันไดของวัด นั่งรถรางกลับจากวัดดอยงำเมือง มุ่งหน้าไปยังวัดดอยจอมทอง ระหว่างทางจะได้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนชาวเชียงราย และยังสามารถผ่านชมความงามของบ้านจอมพล ป พิบูลสงคราม ซึ่งอาจจะเป็นจุดหนึ่งในเส้นทางรถรางแ่วเมืองเจียงฮายในอนาคต นอกจากนี้ ยังสามารถมองเห็นศาลาที่อยู่บนดอยสูง อันเป็นสถานที่รอยพระบาท รัชกาลที่ 9 ได้อีกด้วย

วัดดอยจอมทอง สถานที่ตั้งของเสาสะดือเมือง 108 หลัก อยู่บนรูปแบบสมมุติฐานของจักรวาล อีกทั้ง เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บริเวณวัดแห่งนี้ก่อนกลับผู้มาเยือนมักเสี่ยงโชคคนละใบสองใบ ก่อนเดินทางมุ่งหน้าไปยังวัดมิ่งเมือง วัดสุดท้ายในเส้นทางรถราง วัดมิ่งเมือง วัดคู่บ้านคู่เมืองเชียงราย เต็มอิ่มกับความงดงามของพระอุโบสถและพระวิหารไม้ลายคำ และเป็นสถานที่ตักบาตรเที่ยงคืนอีกด้วย

แบบที่ 2 ชมพระตำหนักคอยตุง

เที่ยวชมความงดงามของคอยตุง แหล่งท่องเที่ยวเด่นของเชียงราย สัมผัสบรรยากาศสุดแสนบริสุทธิ์ บนพื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ ตื่นตระการตากับความสวยงามของไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาว ณ ไร่แม่ฟ้าหลวง หรือสวนคอยตุง บนพื้นที่ 25 ไร่ ประดับประดาด้วยพันธุ์ไม้สวยงาม ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนออกดอกตลอดปี กลางสวนมีประติมากรรมเด็กยืนต่อตัว งานประติมากรรมนี้ได้รับ

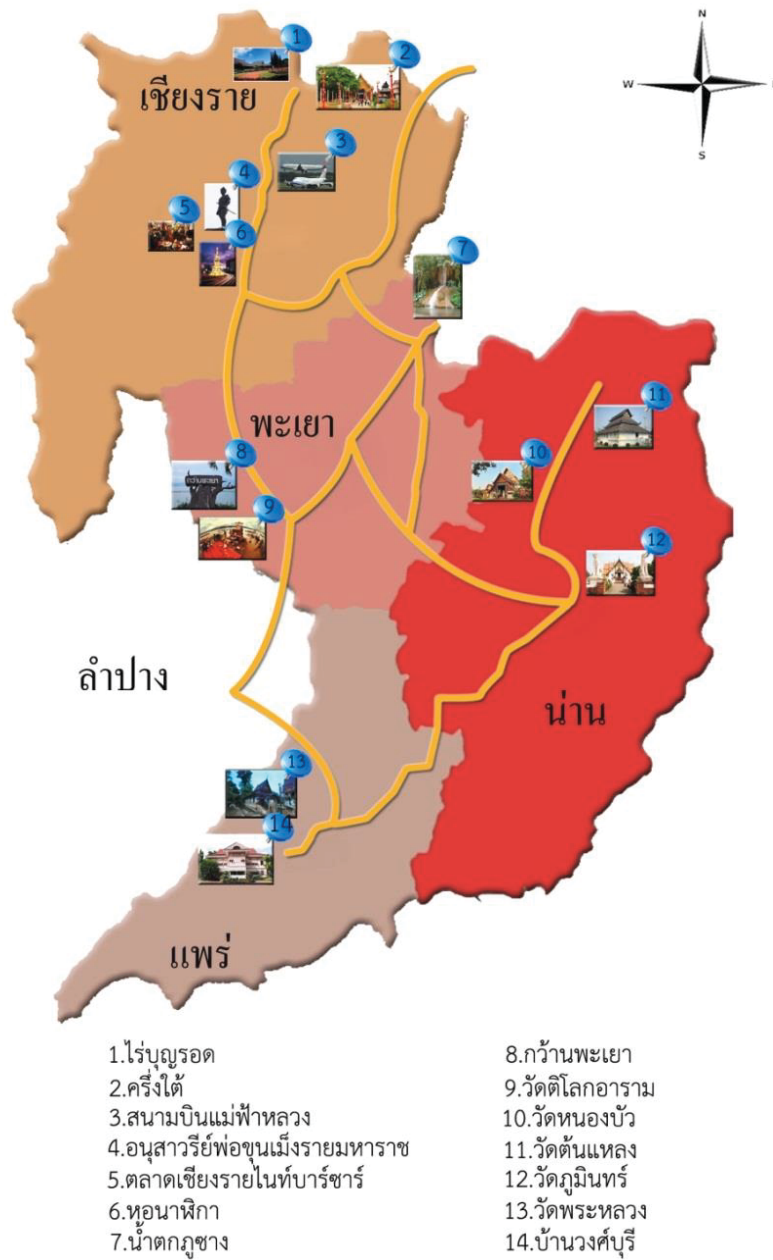
พระราชทานชื่อว่า " ความต่อเนื่อง " นอกจากแปลงไม้ประดับกลางแจ้งแล้วยังมีโรงเรือนไม้ในร่ม จากนั้น เข้าเยี่ยมชมพระตำหนักคอยตุง ที่ประทับแปรพระราชฐานเพื่อทรงงานของสมเด็จพระเจ้า ชมความงดงามของพระตำหนักที่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง เป็นการผสมผสานสถาปัตยกรรมล้านนากับบ้านพื้นเมือง สวิตเซอร์แลนด์ ตระการตาบริเวณเพดานดาว สามารถถ่ายภาพบริเวณด้านหลังพระตำหนักมีระเบียงยื่นออก เมื่อยืนที่ระเบียงจะเห็นทัศนียภาพของคอยตุงที่สวยงาม บริเวณขอบระเบียงประดับด้วยดอกไม้หลากสีสนไว้อย่างสวยงาม

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

****หมายเหตุ**** การเดินทางสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

แผนที่แสดงเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงในพื้นที่ล้านนาตะวันออก

ภาพที่ 57 แผนที่แสดงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 4 จังหวัด

2.2 การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ – ความสัมพันธ์เชิงข้อมูลทางสถาปัตยกรรม หรือกลุ่มชาติพันธุ์ ชุมชนอาจนำสิ่งดึงดูดใจทางด้านสถาปัตยกรรมของวัดที่สามารถบอกลถึงความเป็นชาติพันธุ์ใดที่มีศักยภาพ นำมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในเส้นทางการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ – ความสัมพันธ์เชิงข้อมูลทางสถาปัตยกรรม หรือกลุ่มชาติพันธุ์ได้ ซึ่งจะทำให้เส้นทางดังกล่าวมีความน่าสนใจ มีความหลากหลาย เกิดความคุ้มค่าในการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งนี้ สามารถแสดงรายชื่อวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางกลุ่มชาติพันธุ์ใน 4 พื้นที่ ได้ดังนี้

จังหวัดพะเยา

ตารางที่ 34 แสดงรายชื่อรายชื่อวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดพะเยา

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทลื้อ	สถาปัตยกรรมที่โดดเด่น
1	วัดท่าฟ้าใต้ ต. ฟ้าสีทอง อ. เชียงม่วน จ. พะเยา 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหาร งานทอผ้า ทอตุ่ง ชุมชนไทลื้อเข้มแข็ง
2	วัดแสนเมืองมา ต. หย่วน อ. เชียงคำ จ. พะเยา 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหาร พระพุทธรูป งานจิตรกรรม

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทใหญ่	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
3	วัดนันทาราม ต. หย่วน อ. เชียงคำ จ. พะเยา 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหารไม้ พระพุทธรูป งานจิตรกรรม

จังหวัดแพร่

ตารางที่ 35 แสดงรายชื่อรายชื่อวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดแพร่

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทลื้อ	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
1	วัดพระหลวง อ. สูงเม่น จ. แพร่ 	งานสถาปัตยกรรม เจดีย์เนิ้ง หอพระไตรปิฎก หอระฆัง หอกลอง พิพิธภัณฑสถานชุมชน งานวัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนไทลื้อโบราณ ประเพณีตากธรรม
ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทใหญ่	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
2	วัดจอมสวรรค์ อ. เมือง จ. แพร่ 	งานสถาปัตยกรรม วิหาร (มีการปรับปรุงแล้ว)

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทใหญ่	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
3	วัดสระบ่อแก้ว อ. เมือง จ. แพร่ 	งานสถาปัตยกรรม เจดีย์

จังหวัดน่าน

ตารางที่ 36 แสดงรายชื่อรายชื่อวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดน่าน

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทลื้อ	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
1	วัดหนองบัว อ. ท่าวังผา จ. น่าน 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหาร งานจิตรกรรมฝาผนัง พิพิธภัณฑสถานโบราณ ประเพณี วัฒนธรรม ไทลื้อ
2	วัดต้นแหลง อ. ปัว จ. น่าน 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหาร ชุมชนคนเมือง(ไทยวน)เข้มแข็ง มีกลุ่มทางด้านวัฒนธรรม

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทลื้อ	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
3	วัดร้องแง อ. ปัว จ. น่าน 	พระวิหารไทลื้อ
4	วัดหนองแดง ต. ป้อ อ. เชียงกลาง จ. น่าน 	งานสถาปัตยกรรม พระวิหาร

จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 37 แสดงรายชื่อรายชื่อวัดที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นทางกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

ลำดับ	กลุ่มงานสถาปัตยกรรมสกุลช่างไทลื้อ	เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
1	วัดศรีโสดา ต. ศรีเมือง อ. เชียงของ จ. เชียงราย 	หอไตรเสาเดียว (มีแท่งเดียว)

เชียงรายพบวัดที่มีศักยภาพทางสถาปัตยกรรมไทลื้อเพียงวัดเดียว คือ วัดศรีโสดา

นอกจากนี้ การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรมีสภาพเส้นทางในการเข้าถึงชุมชนที่สะดวก และปลอดภัย มีการจัดให้มีป้ายสัญลักษณ์ และป้ายบอกทางที่มีความชัดเจน ตลอดเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย สำหรับการสร้างแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนนา ตะวันออก อาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นไม่มีรูปแบบหรือลักษณะที่ตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ และสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นจะต้องคำนึงถึงหลักความยั่งยืน โดยการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวนั้น ควรเกิดจากความต้องการของชุมชน โดยชุมชนต้องเกิดความร่วมมือกันในการจัดการ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนและควรคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรม และศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม โดยมีขอบเขตด้านพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ในกลุ่มล้านนาตะวันออก ประกอบด้วย จังหวัดพะเยา เชียงราย แพร่ และน่าน และสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 การศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก

จากการสรรหาพื้นที่ชุมชนสถาปัตยกรรมเป้าหมายในพื้นที่ล้านนาตะวันออกอย่างมีส่วนร่วม ได้ผลการสำรวจพื้นที่ตามข้อเสนอแนะตามกระบวนการมีส่วนร่วม โดยได้ดำเนินการคัดเลือกอาคารทางศาสนาและอาคารประกอบในพื้นที่อาคารทางศาสนา จากการเสนอแนะของภาคส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ทั้ง 4 จังหวัด จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกอาคารที่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ความโดดเด่น ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทใหญ่ เพื่อนำมาประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม โดยใช้แบบประเมินศักยภาพที่ได้พัฒนาและประยุกต์มาจากคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและกรมการท่องเที่ยว, 2550) โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการประเมินจังหวัดละ 5-7 คน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวข้องกับด้านสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด คือ 1) ด้านศักยภาพทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการ มีคะแนนรวมทั้งสิ้น 100 คะแนน และจากแบบประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก ทำให้ทราบผลการประเมิน ทั้ง 4 พื้นที่ คือ จังหวัดพะเยา พบวัดท่าฟ้าใต้มีศักยภาพสูงสุด อยู่ในระดับมาตรฐานดี ($\bar{X}=67.93$) จังหวัดแพร่ พบวัดพระหลวงมีศักยภาพสูงสุด อยู่ในระดับมาตรฐานดี ($\bar{X}=66.25$) จังหวัดน่าน พบวัดต้นแหลงมีศักยภาพสูงสุด อยู่ในระดับมาตรฐานดี ($\bar{X}=64.36$) และจังหวัดเชียงรายพบเพียงแห่งเดียว คือ วัดศรีโคงค์ ซึ่งจากการศึกษาศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม ทำให้ทราบบริบทของชุมชนในพื้นที่อันมีวัดที่มีศักยภาพทางการ

ท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม พบภูมิปัญญาภายในชุมชนที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตความดั้งเดิมในอดีตได้อย่างน่าสนใจ และสามารถนำมาเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความต้องการเดินทางท่องเที่ยวได้

5.1.2 การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก

จากการศึกษาข้อมูลในการศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน สามารถสรุปผลความต้องการของนักท่องเที่ยว คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเภทวัด สอดคล้องกับการตัดสินใจกับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปในแต่ละจังหวัด โดยนักท่องเที่ยวมีความสนใจ วัด พระธาตุ ศาสนสถาน และความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปที่อยู่ในวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต ด้านความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด พบว่ากิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเดินทางท่องเที่ยวประเภทวัด มีความสนใจ วัด พระธาตุ ศาสนสถาน และความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปที่อยู่ในวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด พบความจำเป็นในการพัฒนาด้านระบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ด้านการให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม โดยมีความพึงพอใจในภาพจิตรกรรมฝาผนัง ฝ้าเพดาน ด้านความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด คือ การถ่ายภาพ ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด พบความจำเป็นในการพัฒนาด้านระบบการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มีการพัฒนาการสื่อความหมายในด้านประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม รวมถึงการบริการด้านศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่หรือมัคคุเทศก์ที่สามารถให้ข้อมูล และแนะนำการท่องเที่ยวภายในวัดได้

5.1.3 การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก

จากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก ในพื้นที่ 4 ชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนวัดท่าฟ้าใต้ ชุมชนวัดพระหลวง ชุมชนวัดต้นแหลง และชุมชนวัดศรีใต้ เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ช่วงเวลาในการท่องเที่ยวที่เหมาะสมมากที่สุด ควรเป็นช่วงเช้าเนื่องจากอากาศไม่ร้อนจัด การท่องเที่ยวในชุมชนในระยะเริ่มต้นควรมีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมในชุมชน เนื่องจากในชุมชนยังไม่มีเครื่องมือในการสื่อความหมาย เช่น

แผนที่นำชม คู่มือท่องเที่ยว ไว้บริการให้กับนักท่องเที่ยว ผู้นำชมจะเป็นผู้นำทางไปยังแหล่งกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน เมื่อเดินทางไปยังแหล่งกิจกรรมในแต่จุดแล้วจะมีผู้นำชมที่เป็นตัวแทนชุมชน/กลุ่มอาชีพ นำเที่ยวหรืออธิบายรายละเอียดของกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีจุดเริ่มต้นที่วัดซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางชุมชน สำหรับเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน โดยส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตหรือลาดยางภายในหมู่บ้าน มีขนาดเล็กและแคบ การเดินเท้าและการใช้ยานพาหนะขนาดเล็กจึงเหมาะสมการท่องเที่ยว ดังนั้น รถยนต์โดยสารขนาด 30-40 ที่นั่ง จึงไม่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในชุมชน หากนักท่องเที่ยวเดินทางมาโดยรถยนต์โดยสารขนาดใหญ่จำเป็นต้องจอดที่วัดหรือจุดจอดที่ชุมชนจัดไว้บริการ แล้วเดินทางต่อด้วยพาหนะที่ชุมชนจัดไว้ให้ ซึ่งบางชุมชนใช้วิธีการเดิน บางชุมชนใช้จักรยาน และบางชุมชนใช้รถจักรยานถีบต่อเติมให้เป็นรถลากบรรทุกนักท่องเที่ยว และชุมชนบางแห่งมีการจัดเตรียมบ้านพักแบบโฮมสเตย์ (home stay) ไว้รองรับนักท่องเที่ยวด้วย และจากการศึกษา กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น ความเชื่อพิธีกรรมท้องถิ่น การทอผ้า การจักสาน การทำเกษตรกรรม อาหารท้องถิ่น และศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ ซึ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมเหล่านี้ชาวบ้านชุมชนยินดีให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและพร้อมที่จะถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและเวลาที่นักท่องเที่ยวมี และจากการศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมได้ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิชาการ (academic program) เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ร่วมที่มุ่งศึกษาเรียนรู้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทยอย่างลึกซึ้ง 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural program) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านสถาปัตยกรรมร่วมกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative program) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานต่อยอดด้านสถาปัตยกรรมหรือผลงานที่ได้แรงบันดาลใจจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมชุมชน

5.1.4 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวทางการพัฒนาจากการประชุมระดมความคิดเห็นของชุมชน และการสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก ตลอดจนผลการประเมินความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก โดยการทดลองจัดรายการท่องเที่ยวในเส้นทางขึ้น มีกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ประกอบด้วย ตัวแทนบริษัทจัดนำเที่ยว มัคคุเทศก์อาชีพ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการด้านสถาปัตยกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักเรียน/นักศึกษา และนักท่องเที่ยว โดยให้ชุมชนได้เป็นผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยว

มีประเด็นที่สำคัญในการประเมิน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางสถาปัตยกรรมและสิ่งดึงดูดใจด้านประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการบริการเสริมอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยว

จากผลการประเมินความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก พื้นที่จังหวัดพะเยาพบความพึงพอใจในเส้นทาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.42) พื้นที่จังหวัดแพร่พบความพึงพอใจในเส้นทาง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40) พื้นที่จังหวัดน่านพบความพึงพอใจในเส้นทาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.29) พื้นที่จังหวัดเชียงรายพบความพึงพอใจในเส้นทาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.44) สำหรับด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.90) ซึ่งจากการรวบรวมแนวทางการพัฒนาจากการประชุมระดมความคิดเห็นของชุมชน การสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก ตลอดจนผลการประเมินความพึงพอใจในเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออก สามารถพัฒนาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลำนานาตะวันออกทั้ง 4 พื้นที่ ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 5 ด้าน คือ 1) แนวทางด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการยอมรับ และเคารพในการตัดสินใจของทุกฝ่าย พร้อมกับการร่วมกันลงมือปฏิบัติ นำไปสู่ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมกัน 2) แนวทางด้านการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรมคือการอนุรักษ์ และสืบสานสถาปัตยกรรมของชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรให้มากที่สุด โดยการใช้ประโยชน์การรักษาการพัฒนาหรือการฟื้นฟูการป้องกัน และการสงวน 3) แนวทางด้านการพัฒนาการตลาดโดยใช้แนวทางการส่งเสริมการตลาด (promotion) ซึ่งเครื่องมือส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด จะเน้นการโฆษณา (advertising) และการประชาสัมพันธ์ (public relations) 4) แนวทางด้านการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว คือ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล เช่น การบริการข้อมูล การนำเที่ยว การบรรยายของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคล เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายบอกข้อมูล การจัดบอร์ด ศูนย์บริการข้อมูล คู่มือแนะนำเที่ยว เป็นต้น และ 5) แนวทางด้านการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางท่องเที่ยว โดยเน้นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การนำเอกลักษณ์ที่น่าสนใจของชุมชน มาพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงและความเชื่อมโยงทางด้านสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นในพื้นที่ใกล้เคียง

5.2 อภิปรายผล

จากการประเมินศักยภาพเพื่อให้ได้พื้นที่วิจัยที่มีความโดดเด่นทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ โดยเน้นการศึกษาศักยภาพทางด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อรวบรวมกิจกรรมภายในชุมชนที่มีด้านความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม และมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยใช้สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยว ได้พบการศึกษาของไทยโรจน์ พวงมณี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การวิจัยพัฒนาศักยภาพบุคลากรของชุมชนท้องถิ่น สำหรับการนำเสนอภาพลักษณ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรมท้องถิ่น เพื่อจัดการท่องเที่ยว เขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งได้ศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมในพื้นที่ และนำมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ ยังได้กล่าวถึงการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงศิลปกรรมและวัฒนธรรมนั้น สามารถก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้ นอกจากนี้ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากชุมชนในการร่วมกันพัฒนา เพื่อให้เกิดการดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน บนพื้นฐานการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีทั้งการฟื้นฟู ประยุกต์ และการอนุรักษ์ เพื่อนำเสนออัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของตนทำให้คนในชุมชนสามารถร่วมเรียนรู้ เกิดการเข้าใจในศิลปกรรมและวัฒนธรรมของตนเอง เกิดความเข้าใจในรากเหง้าของตนเองได้เป็นอย่างดี ทำให้มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ อรศิริ ปาณินท์ (2528: หน้า 12) คือ การนำเอาสถาปัตยกรรมที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและวัฒนธรรมของยุคต่าง ๆ และมีความสำคัญต่อพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมได้ โดยให้ประชาชนได้ตระหนักและรับรู้เรื่องราว ความเป็นมาในอดีต และให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสงวนรักษาและสามารถใช้ชุมชนใช้สอยประโยชน์จากพื้นที่ ซึ่งควรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และอยู่ในขอบเขตของการอนุรักษ์ อันสามารถสัมผัสบรรยากาศดั้งเดิมได้ ในการดำเนินการลักษณะนี้ ถือเป็น การผสมผสานอนุสรณ์สถาน ให้เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของคนในสังคมปัจจุบันได้ และจากการตระหนักถึงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมที่พบในชุมชนนั้น หากในปัจจุบันชุมชนได้นำเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวดังกล่าวมาพัฒนาสู่การท่องเที่ยวในอนาคต จะสามารถส่งผลต่อปัจจัยการตัดสินใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดได้ เนื่องจากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด พื้นที่ 4 จังหวัด เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน ในปัจจุบันมีภาพรวมทั้งหมดแล้ว พบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.66$) โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว คือ ความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปที่มีอยู่ในวัด ประวัติศาสตร์อันยาวนานเป็นแหล่งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต ความน่าสนใจของโบราณวัตถุในวัด อยู่ในระดับมาก รูปแบบทางศิลปะ ฝีมืองานช่าง แสดงความ

เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และวิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบวัดยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ได้ เป็นต้น ซึ่งในอดีตการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมคงไม่มีความจำเป็นเพราะประชาชนไม่ได้ตระหนักและเห็นคุณค่าทางสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากปัจจุบันทัศนคติของประชาชนในสังคมยุคอุตสาหกรรม ได้เห็นว่าสถาปัตยกรรมในอดีตเป็นสิ่งล้ำสมัยทำให้สถาปัตยกรรมที่เคยตอบสนองจิตใจเหล่านั้นถูกละเลย จนขาดการดูแล ทำให้เสื่อมสภาพลงอย่างรวดเร็ว และถูกรื้อถอนเพื่อนำไปประกอบผลทางเศรษฐกิจการค้า อาคารพาณิชย์ หรือสถานเริงรมย์มากมาย ซึ่งหากสิ้นสถาปัตยกรรมในอดีตก็จะเกิดผลกระทบตามมา เช่น พื้นฐานทางศิลปะและวิทยาการที่สืบทอดถูกทำลายลง เกิดการลอกเลียนแบบจากสถาปัตยกรรมต่างประเทศ เกิดความหยابกระต่างทางด้านจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของประชาชน เกิดการสร้างทุกข์ภาวะให้กับสังคมและวัฒนธรรมเพราะสถาปัตยกรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของการดำเนินชีวิตในสังคม จากผลกระทบดังกล่าว ทำให้กระแสการอนุรักษ์เกิดการตื่นตัว และเกิดการระดมความคิดจากบุคคลทั่วโลกในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมต่อไป (ฮาตา สุทธิธรรม, 2539: หน้า 63-64)

ดังนั้น การศึกษาทางด้านการท่องเที่ยวในมิติหรือมุมมองทางด้านมรดกทางวัฒนธรรมนั้นถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยังได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออกขึ้น เพื่อเป็นการท่องเที่ยวที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยมีจุดเริ่มต้นที่วัดซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางชุมชน และจากการศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน เช่น ความเชื่อพิธีกรรมท้องถิ่น การทอผ้า การจักสาน การทำเกษตรกรรม อาหารท้องถิ่น และศิลปะการแสดงแขนงต่างๆ ซึ่งกิจกรรมทางวัฒนธรรมเหล่านี้ชาวบ้านชุมชนยินดีให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชมและพร้อมที่จะถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสนใจและเวลาที่นักท่องเที่ยวมี และจากการศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมได้ 3 ลักษณะ คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวิชาการ (academic program) เป็นการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ร่วมที่มุ่งศึกษาเรียนรู้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมไทยอย่างลึกซึ้ง 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural program) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านสถาปัตยกรรมร่วมกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative program) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานต่อยอดด้านสถาปัตยกรรมหรือผลงานที่ได้แรงบันดาลใจจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมชุมชน และจากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ โดยทำการสำรวจพื้นที่ที่มีความโดดเด่นทางด้านสถาปัตยกรรม เพื่อนำมาจัดเส้นทางให้เหมาะสมกับระบบการท่องเที่ยว ซึ่งได้รูปแบบจำลองและได้นำมาทดสอบเส้นทางกับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ตามเงื่อนไขสภาพความเป็นจริง ทำให้เกิดรูปแบบจำลองเป็นเส้นทางสถาปัตยกรรมของเมืองประวัติศาสตร์ในพื้นที่เชียงใหม่จำนวน 16 เส้นทาง อัน

นำไปสู่การท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ โดยแต่ละเส้นทางมีสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว แนวอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งในเส้นทางการท่องเที่ยว มีเนื้อหาทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าแฝงอยู่ ก่อให้เกิดความรู้ความเพลิดเพลิน เป็นการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พร้อมนำไปสู่การสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อเพิ่มค่าเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ ,2547: หน้า, 2-3) และ จากผลการศึกษาดังกล่าว ได้พบการทดสอบเส้นทาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบดังกล่าวไปพัฒนารูปแบบเส้นทางสถาปัตยกรรมของเมืองประวัติศาสตร์ในพื้นที่เชียงใหม่ จำนวน 16 เส้นทาง อันนำไปสู่เส้นทางการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ ทำให้เกิดการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พร้อมนำไปสู่การสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่คนชุมชนต่อไปได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลองจัดรายการท่องเที่ยวในเส้นทางขึ้นเช่นกัน โดยมีกลุ่มนักท่องเที่ยวตัวอย่างที่มีความสามารถในการประเมินเส้นทาง และสามารถให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ซึ่งในการทดลองจัดรายการท่องเที่ยวได้มอบหมายให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวขึ้น โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโดยที่มีประเด็นที่สำคัญ คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางสถาปัตยกรรม ด้านประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการบริการเสริมอื่นๆ ทางการท่องเที่ยว

จากผลการทดลองจัดรายการท่องเที่ยว พบการประเมินที่สามารถนำข้อมูลไปสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออกทั้ง 4 พื้นที่ ประกอบไปด้วยแนวทางพัฒนา 5 ด้าน คือ

1) แนวทางด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการยอมรับ และเคารพในการตัดสินใจของทุกฝ่าย พร้อมกับการร่วมกันลงมือปฏิบัติ นำไปสู่ผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับร่วมกัน ดังนั้น การศึกษาทางด้านการท่องเที่ยวในมิติหรือมุมมองทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เนื่องจากการท่องเที่ยวที่มีอยู่มักเกิดขึ้นจากบุคคลภายนอกเป็นผู้สร้างกิจกรรม และนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในพื้นที่ เหมือนกับชุมชนเป็นวัตถุชิ้นหนึ่งของการบริโภคการท่องเที่ยว (สดใส สร้างโสทรก และคณะ, 2546: หน้า 10) คนที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่ คือ ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับไป ผลของการท่องเที่ยวอาจสร้างความเสียหายให้กับคนในท้องถิ่น ในรูปของขยะ สภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ถูกทำลาย น้ำขาดแคลน น้ำเสีย เป็นต้น ผลของความเสียหายเหล่านี้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับ แต่คนในท้องถิ่นต้องได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น และต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านั้น จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

ดีกว่าผู้อื่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบโดยตรงกับชุมชนท้องถิ่นทั้งทางบวกและทางลบ

ทั้งนี้ ในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ถือเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์รวมของระบบความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกพึงพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรท่องเที่ยวได้ (นำชัย ทนุผล, 2543: หน้า 39) นอกจากนี้ ต้องมีการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน รวมทั้งต้องสร้างความเข้าใจให้แก่เกษตรกรด้วยว่า สังคม ธรรมชาติ วัฒนธรรมเป็นทุนด้วยหากไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แล้วจะพบกับปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจไม่ยั่งยืน ทั้งนี้ชุมชนต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

2) แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรม คือ การอนุรักษ์ และสืบสานสถาปัตยกรรมของชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างสมเหตุผล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรให้มากที่สุด โดยการใช้ประโยชน์การรักษาการพัฒนาหรือการฟื้นฟูการป้องกัน และการสงวน ซึ่งในปัจจุบันมรดกทางวัฒนธรรมทางสถาปัตยกรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเยี่ยมชมและสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างต่อเนื่อง และสามารถแสดงให้เห็นถึงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าแฝงอยู่ รวมถึงความรู้เรื่องทางวัฒนธรรมของชาติ หรือท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ก่อให้เกิดความรู้ความเพลิดเพลิน เป็นการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ พร้อมนำไปสู่การสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ เพื่อเพิ่มค่าเศรษฐกิจต่อชุมชนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม การนำเอามรดกเหล่านั้นมาพัฒนา จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจความเป็นมรดกนั้นอย่างลึกซึ้ง หากดำเนินการอย่างขาดความรอบคอบ ขาดความรู้และความเข้าใจ ก็จะไปสู่การทำลายมรดกทางสถาปัตยกรรมเหล่านั้นไป จึงทำให้วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ (2553: หน้า 86-87) ได้ศึกษาวิธีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการซ่อมแซม เปลี่ยนแปลงหรือทดแทน ทั้งแบบการสงวนรักษา การบูรณะ การปฏิสังขรณ์ การสร้างใหม่ หรือ การสร้างเลียนแบบ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางที่ใช้เป็นคู่มือในการซ่อมแซมอาคารอนุรักษ์เสมือนเป็นทางเลือกหนึ่งในการตัดสินใจของสถาปนิก หรือเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง ได้ตระหนักถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่หลงเหลืออยู่ควรได้รับการอนุรักษ์ จากบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญ ที่ร่วมกันทำงาน ได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อดำรงอัตลักษณ์และคุณค่าของลำนานไว้เพื่อเป็นก้าวสำคัญยิ่งในการป้องกันการสูญหายของคุณค่ามรดกและภูมิปัญญาพื้นถิ่นที่กำลังเลือนหายไป

3) แนวทางการพัฒนาการตลาดโดยใช้แนวทางการส่งเสริมการตลาด (promotion) ซึ่งเครื่องมือส่วนประสมการส่งเสริมการตลาด จะเน้นการโฆษณา (advertising) และการประชาสัมพันธ์ (public relations) จากการสร้างแนวทางการพัฒนาการตลาดดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการศึกษา เรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง เพื่อเสนอแนวทางการตลาดการท่องเที่ยว ที่พบว่าการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์นั้น สามารถส่งเสริมให้เกิดความนิยมในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้ในการสร้างกลยุทธ์และแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง ได้นำกลยุทธ์ด้านการจัดการ การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการตลาดและบริการท่องเที่ยว เพื่อนำมาพัฒนาให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิงได้ (สงศรี วงษ์เวช ,2550: หน้า 70)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พัฒนาแนวทางการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว คือ การสื่อความหมายโดยใช้บุคคล เช่น การบริการข้อมูล การนำเที่ยว การบรรยายของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น และการสื่อความหมายโดยไม่ใช้บุคคล เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายบอกข้อมูล การจัดบอร์ด ศูนย์บริการข้อมูล คู่มือแนะนำเที่ยว เป็นต้น และแนวทางการพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยว โดยเน้นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การนำเอกลักษณ์ที่น่าสนใจของชุมชน มาพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัยในเส้นทางท่องเที่ยวด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม และด้านพัฒนาชุมชน ได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม ของจังหวัดในพื้นที่ล้านนาตะวันออก อันประกอบด้วย จังหวัดพะเยา แพร่ น่าน และเชียงราย เพื่อเป็นแนวคิดในการวางแผนเพื่อการปฏิบัติงาน โดยแบ่งได้ดังนี้

1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคนี้อำเภอจังหวัดเชียงรายและแพร่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของแต่ละจังหวัดในพื้นที่ล้านนาตะวันออก รวมถึงกลุ่มธุรกิจทางการท่องเที่ยว ควรนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูล แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ต่อไป

2) การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐทั้งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยราชการส่วนกลาง เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานวัฒนธรรม สำนักงานพัฒนาชุมชน ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและดำเนินงาน เนื่องจาก

ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ที่ทราบความต้องการ ปัญหา และความสามารถของการของชุมชนมากที่สุด

3) ควรมีหน่วยงานทางด้านวัฒนธรรม เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักศิลปากรในพื้นที่รับผิดชอบและสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เข้ามาให้ความรู้ในด้านการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ หรือวิธีการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เช่น การอนุรักษ์และดูแลอาคารทางศาสนา การชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและวิถีชีวิต เพื่อให้มรดกทางสถาปัตยกรรมนี้มีความยั่งยืนทางกายภาพ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมให้กับคนในอนาคตต่อไป

4) องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ควรบรรจุแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมในแผนพัฒนาของตำบล เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือนำเที่ยว แผ่นพับประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

5) ควรมีหน่วยงานหลักที่ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลของมรดกทางวัฒนธรรมไหลของทั้ง 4 ชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม สังคมและวัฒนธรรม ของชาติพันธุ์ไทลื้อของประเทศไทย

6) นักวิจัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินงานกับชุมชน หลังจากเสร็จสิ้นโครงการประมาณ 1 – 2 ปี เพื่อเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการพัฒนาให้ต่อเนื่อง

7) สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ควรพิจารณาให้การสนับสนุนด้านวิชาการโดยการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การจัดประชุมและการจัดอบรม สำหรับประเด็นเทคนิควิชาการที่ควรมีการดำเนินการถ่ายทอดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีข้อเสนอแนะดังนี้

7.1) การจัดฝึกอบรมหลักสูตรการสื่อความหมายโดยบุคคล ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าเมื่อมีผู้ไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมยังไม่กล้าแสดงออกในการถ่ายทอดเรื่องราวและองค์ความรู้ของตนเองมากนัก และควรส่งเสริมให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือลูกหลานสามารถเล่าเรื่องราวของชุมชนตนเองได้

7.2) ถ่ายทอดวิธีการจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถนำไปแนวคิดในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมในชุมชนต่อไป

8) ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดรายได้จากการต่อยอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม โดยอาจเกิดจากผลิตภัณฑ์หรือแรงงานชุมชนเช่น การผลิตสินค้าที่ระลึกที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1) ควรมีมาตรการในการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเอาไว้ เนื่องจากเป็นสิ่งที่มีความค่าทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์ท้องถิ่นของประเทศไทย อีกทั้งการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนในอนาคต

2) การสงวนรักษารูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ควรหาแนวทางที่เหมาะสมกับลักษณะสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เพราะลักษณะวิถีชีวิต วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมในยุคนั้น ซึ่งการแข่งขั้ววัฒนธรรมอาจไม่ใช่วิธีที่ดีในการสงวนรักษา ทั้งนี้วิธีที่จะช่วยชะลอความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลงได้อาจใช้วิธีการให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของรากเหง้าดั้งเดิมที่สามารถทำให้ชุมชนสามารถดำรงรักษาเอกลักษณ์เอาไว้ได้

2) ผู้ที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา องค์ความรู้ ควรถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกหลาน หรือผู้ที่คาดว่าจะสืบทอดได้ เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาเหล่านั้นสูญหายไป

3) ควรมีการปลูกฝังให้เยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาภายในท้องถิ่นของตน เพื่อให้เกิดความรู้และความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม

4) ควรมีการพัฒนาภูมิทัศน์ภายในชุมชนให้สวยงาม สะอาด พร้อมทั้งจะเตรียมต้อนรับผู้เยี่ยมชม

5) ควรมีการส่งข่าวประชาสัมพันธ์ไปยังภายนอกชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นขวัญกำลังใจต่อผู้ที่ตั้งใจทำงาน

6) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เหมาะสม ควรส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชนหรือพัฒนารูปแบบเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้าย รูปแบบสิ่งก่อสร้าง หรือสินค้าและบริการเพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกัน

7) การจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จได้ควรจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชนการบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ ระเบียบที่เป็นที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่วสามารถตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารทางการท่องเที่ยวเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ

8) หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาในพื้นที่ ควรส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือนักสื่อความหมาย ให้มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้

5.3.3 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยครั้งต่อไป

- 1) หลังจากเสร็จสิ้นโครงการวิจัยนี้แล้ว ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในประเด็นต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมการตลาด การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นต้น
- 2) ควรศึกษาในเรื่องความสามารถในการรองรับการพัฒนา รวมถึงข้อจำกัดของทรัพยากร วัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา ตลอดจนระบุขีดความสามารถของสิ่งแวดล้อมและชุมชนในการรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยมีผลกระทบกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนน้อยที่สุด
- 3) ควรมีการศึกษาแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนระดับการมีส่วนร่วมที่ควรจะเป็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ วิธีการที่จะสร้างการมีส่วนร่วม รวมถึงการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
- 4) ควรศึกษาเรื่องแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ และแนวทางการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนสามารถดำรง ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ได้ และสามารถรักษาไว้ให้กับอนุชนรุ่นหลังได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). **สรุปเทคนิควิธีการที่ใช้ในการสร้าง “กระบวนการมีส่วนร่วม” เพื่อประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กรุงเทพมหานคร.
- โครงการวิถัทรรศน์. (2540). **วิถีไทย: การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. อมรินทร์ พริ้นติ้ง พลับลิชซิง, กรุงเทพมหานคร.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2537). **การมีส่วนร่วมของประชาชน นโยบายและกลวิธี**. สำนักพิมพ์ศักดิ์ โสภา การพิมพ์, กรุงเทพมหานคร.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ: หน้า 177 - 194. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ไทยโรจน์ พวงมณี. **การก่อสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมแก่สู่การสร้างสัสนวัฒนธรรมใหม่**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ธาดา สุทธิธรรม. **การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมกับการพัฒนาแบบยั่งยืน**. คณะสถาปัตยกรรม. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). “กลวิธี แนวทาง วิธีการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน” **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**.
- ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2550).**การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนริมคลองตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พัลลภ กฤตยานวัช.(2554). **การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ที่อยู่อาศัย และย่านชุมชน ที่มีคุณค่าทางศิลปะกรรมและประวัติศาสตร์ของชาติ**. วารสารธนาคารอาครสงเคราะห์ ฉบับที่ 66 ปีที่ 17 กรกฎาคม - กันยายน 2554
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน” **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ: หน้า 6 -20. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร.
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2539). “ความสามารถในการรองรับ(Carrying Capacity)เพดานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องให้ความสำคัญในปัจจุบัน”_**จุลสารการท่องเที่ยว**_ ปีที่ 15, ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2539: หน้า 8 - 13. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กรุงเทพมหานคร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2545). **รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพที่ปรึกษา ในความคาดหวังของสังคมไทยและความเชื่อมโยงเครือข่ายภาคประชาชน**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพมหานคร.

- มาลินี ศรีสุวรรณ. 2539. **ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบอาคารสาธารณะประเภทต่างๆ**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- วนิดา พึ่งสุนทร.(2554). **การอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทย: ศาสนสถาน**. วารสารธนาคารอาคารสงเคราะห์ ฉบับที่ 66 ปีที่ 17 กรกฎาคม - กันยายน 2554)
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. (2543). **การพัฒนาของสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่**. ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิจิตรศิลป์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. (2547). **เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. (2553). **การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมล้านนาอาคารไม้**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. (2553). **อัตลักษณ์สถาปัตยกรรมล้านนา การสงวนรักษา การเก็บรวบรวมและการใช้งาน**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ และสุรพล มุละดา. (2544). **จากรากหญ้าถึงขอบฟ้า อดีต ปัจจุบัน และอนาคตขององค์กรพัฒนาเอกชนไทย**. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, กรุงเทพมหานคร.
- สมชาย สนั่นเมือง.(2541). “ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว” **จุลสารการท่องเที่ยว**. ปีที่ 17, ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2541: หน้า 25 – 33.
- อนุรักษ์ ปัญญานูวัฒน์. (2548). **การศึกษาชุมชนเชิงพหุลักษณะ: บทเรียนจากวิจัยภาคสนาม**. โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, กรุงเทพมหานคร.
- อภิชาติ ทองอยู่. (2545). “เสริมมาตรการ 2 ด้านแก้จริยธรรมสิ่งแวดล้อม สร้างความรู้จิตสำนึกควบคู่ใช้กฎหมายบังคับ” **วารสารเส้นทางสีเขียว**. สาวิตรี ศรีสุข บรรณาธิการ. ฉบับที่ 9 เมษายน – กรกฎาคม พ.ศ. 2545: หน้า 42 – 47. บริษัท อักษรสัมพันธ์, กรุงเทพมหานคร.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- อรศิริ ปาณินท์. (2538). **มนุษย์กับการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม**. โครงการตำรามหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
- อุไรวรรณ อ่อนอุไร. (2554). **การอนุรักษ์โบราณสถานเชิงสถาปัตยกรรมในเขตกำแพงเมืองชั้นในจังหวัดเชียงใหม่**. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. (1977). **Rural Development Participation**. Ithaca, Cornell University.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. (1980). “Participation’s place in rural development: seeking clarity through specificity” **World Development** 8. pp.213 – 235.Global Greenwood, D. (1982). “Cultural Authenticity” **Cultural Survival Quarterly**. Mc Graw Hill,

New York.

Howell, David W.(1993). **Passport: An Introduction to the Travel and Tourism Industry.** (2nd ed.) South Western Publishing Co.

Kelly, Dana. (2001). **Community Participation.** Rural Industries Research and development

Corporation, Australia.

McIntosh, Robert W. and Goeldner, Charles R. (1984).**Tourism Principles, Practices, Philosophies.** (5th ed.) John Wiley and Sons Inc, New York.

Mill, Robert Christie. (1990).**Tourism: The International Business.** New Jersey : Prentice Hall Inc.

Mill, Robert Christie and Morrison, Alastair M. (1992).**The Tourism System : An Introductory Text.** (2nd ed.) New Jersey : Prentice-Hall International Inc.

Prakobsiri Pakdeepinit and William R. Chapman. (2008). **Success factors of sustainable tourism development of Phayao Lake Rim Communities, Phayao Province,**

Upper Northern Thailand. CDAST 2008 International Conference. Grand Riverside Hotel, Phitsanulok.

Resinger, Y.Tour. (1994). "Host contact as part of cultural tourism" **World Leisure and Recreation 36 (Summer).** pp.24 -28.

Smith, V. (1989). **Host and Guests: The Anthropology of Tourism.** University of Pennsylvania Press, Philadelphia.

ภาคผนวก

หมายเลขแบบสอบถาม

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในพื้นที่ล้านนาตะวันออก (พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน) โดยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก” ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถามนี้ **คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิด** และผู้วิจัยขอรับรองว่า **ข้อมูลต่าง ๆ ที่ท่านตอบในแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อตัวท่านหรือบุคคลใดๆ** และเพื่อจกใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป สำหรับแบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งสิ้น 7 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทวัด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

ส่วนที่ 4 ความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

ส่วนที่ 6 การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทวัด

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ () ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย :

ดร.ประกอบศิริ ภักดีพิณีจ

สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพ

() 1. โสด

() 2. สมรส

() 3. หม้าย

() 4. หย่า

ร้าง

4. ระดับการศึกษา

() 1. มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า

() 2. อนุปริญญา

() 3. ปริญญาตรี

() 4. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

() 1. รับราชการ

() 2. รับจ้างอิสระ

() 3. พนักงาน/รัฐวิสาหกิจ

() 4. เกษียณอายุ

() 5. นักศึกษา

() 6. ธุรกิจส่วนตัว

() 7. อื่นๆ (ระบุ).....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

7. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ในภาคใด และจังหวัดใด

() 1. เหนือ จังหวัด.....

() 2. กลาง จังหวัด.....

() 3. ใต้ จังหวัด.....

() 4. ตะวันออก จังหวัด.....

() 5. ตะวันตก จังหวัด.....

() 6. ตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัด.....

ส่วนที่ 2 รูปแบบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

8. วัตถุประสงค์ที่ท่านเลือกเดินทางในครั้งนี้

() 1. พักผ่อน

() 2. เยี่ยมญาติ/เพื่อน

() 3. การศึกษา/ทัศนศึกษา

() 4. ประชุมสัมมนา

() 5. ธุรกิจส่วนตัว

() 6. อื่นๆ

(ระบุ).....

9. ท่านใช้ระยะเวลากี่วันในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ วัน
10. ช่วงวันที่ท่านชอบเลือกเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด
- () 1. วันธรรมดา () 2. วันเสาร์-อาทิตย์
- () 3. วันหยุดนักขัตฤกษ์/เทศกาล () 4. อื่นๆ
- (ระบุ).....
11. ช่วงเดือนที่ท่านชอบเลือกเดินทางท่องเที่ยวมากที่สุด
- () 1. มีนาคม-มิถุนายน () 2. กรกฎาคม-ตุลาคม
- () 3. พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ () 4. ไม่แน่นอน
12. ท่านเดินทางครั้งนี้ ส่วนใหญ่เดินทางโดย
- () 1. รถส่วนตัว () 2. รถโดยสาร
- () 3. เครื่องบิน () 4. รถตุ๊ก
- () 5. อื่นๆ (ระบุ).....
13. จำนวนผู้เข้าร่วมเดินทางท่องเที่ยวในครั้งนี้ (นับรวมตัวท่านด้วย) คน
14. ผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวหรือจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวของท่านในครั้งนี้
- () 1. ตัดสินใจเอง () 2.สามี/ภรรยาญาติ
- () 3. ลูก () 4. พ่อ/แม่
- () 5. เพื่อน () 6. หน่วยงาน/สถาบัน/องค์กร
- () 7. อื่นๆ (ระบุ).....
15. ท่านชอบเลือกเดินทางท่องเที่ยวกับใครมากที่สุด
- () 1. ด้วยตนเองคนเดียว () 2. คู่รัก สามี/ภรรยา
- () 3. กลุ่มเพื่อนสนิท () 4. ครอบครัว/ญาติ
- () 5. คนในที่ทำงานเดียวกัน () 6. องค์กร มูลนิธิ วัด
- () 7. คนที่พักอาศัยในระแวกเดียวกัน () 8. อื่นๆ (ระบุ).....
16. ในการมาเที่ยวส่วนใหญ่ท่านเลือกที่พักประเภทใด
- () 1. โรงแรม () 2. รีสอร์ท
- () 3. เกสเฮ้าส์ () 4. บ้านพักส่วนตัว/บ้านญาติ/บ้านเพื่อน
- () 5. โฮมสเตย์ () 5. อื่นๆ(ระบุ).....
17. ในการมาเที่ยวส่วนใหญ่ราคาที่พักของท่านอยู่ในระดับราคา.....ต่อห้อง / คืน
18. ในการมาท่องเที่ยวท่านเลือกรับประทานอาหารรูปแบบใดมากที่สุด (ตอบเพียง 1 ข้อ)
- (ไม่รวมอาหารมื้อเช้าที่มีบริการในโรงแรม-ที่พัก)
- () 1. อาหารที่มีบริการในโรงแรม-ที่พัก () 2. อาหารพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อของท้องถิ่น
- () 3. อาหารแบบ fast food () 4. อาหารแบบตามสั่ง

() 5. อื่นๆ(ระบุ).....

19. การท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านวางแผนหรือจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวอย่างไร

() 1. จัดรายการเดินทางทั้งหมดด้วยตนเอง

() 2. จัดรายการตามคำแนะนำของผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว

() 3. จัดรายการเดินทางตามคู่มือ/หนังสือ/วารสารการท่องเที่ยวที่ให้คำแนะนำ

() 4. อื่นๆ (ระบุ).....

20. ในการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดใดบ้าง

() 1. เชียงใหม่

() 2. เชียงราย

() 3. แพร่

() 4. น่าน

() 5. ลำปาง

() 6. ลำพูน

() 7. พะเยา

() 8. แม่ฮ่องสอน

() 9. อุตรดิตถ์

() 10. สุโขทัย

() 11. พิชญ์โลก

() 12. พิจิตร

() 13. เพชรบูรณ์

() 14. กำแพงเพชร

() 15. นครสวรรค์

21. ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวที่ท่านได้เดินทางไปในแต่ละจังหวัด

1. ท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติ

2. ท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม

3. ท่องเที่ยวตามความสนใจ

() 1.ภูเขา / ป่าไม้ / อุทยาน
แห่งชาติ

() 1. วัด/พระธาตุ/ศาสน
สถาน

() 1. ดูนก

() 2. น้ำตก / เชื้อน / กว๊าน

() 2. โบราณสถาน/เมืองเก่า

() 2. เดินป่า

() 3. ถ้ำ / หินงอก / หินย้อย

() 3. ประเพณีวัฒนธรรม

() 3. การท่องเที่ยวแบบ
ผจญภัย

() 4. น้ำพุร้อน / บ่อน้ำร้อน

() 4. ล้านนา

() 4. โฮมสเตย์

() 5. ล่องแพ/ล่องเรือ

() 4. หมู่บ้านชาวเขา/

() 5. อื่นๆ

() 6. ปางช้าง

() 4. กลุ่มชาติพันธุ์

(ระบุ).....

() 7. สวนสัตว์ / ไนท์ซาฟารี

() 5. อุทยานประวัติศาสตร์

() 8. ศูนย์พฤษภาศาสตร์/พันธุ์
พืช

() 6. หัตถกรรมพื้นบ้าน

() 7. พิพิธภัณฑ์

() 9. โครงการหลวง / แม่ฟ้า
หลวง

() 8. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม

() 9. ชันโตกดินเนอร์

() 10. ฟาร์มกล้วยไม้/งู/ผีเสื้อ

() 11. ชมเมือง

() 11. สวนผลไม้/สวนส้ม

() 10. อื่นๆ

() 12. อื่นๆ

(ระบุ).....

(ระบุ).....

(เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

22. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านเลือกเดินทางจากแหล่งใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. พนักงานของบริษัทนำเที่ยวแนะนำ () 2. นิตยสาร/วารสารการท่องเที่ยว
() 3. แผ่นพับ/ใบปลิว () 4. อินเทอร์เน็ต
() 5.ญาติพี่น้อง/ครอบครัว/คนรู้จัก () 6. สื่อสาธารณะ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ
() 7. ป้ายโฆษณา () 8. อื่นๆ (ระบุ).....

23. ในการมาเที่ยวครั้งนี้ท่านได้ใช้จ่ายสินค้าประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)

- () 1. ของฝาก ของที่ระลึก () 2. อาหาร เครื่องดื่ม
() 3. เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง () 4. เสื้อผ้า กระเป๋า เครื่องแต่งกาย
() 5. สินค้าหัตถกรรมอื่น เช่น..... () 6. อื่นๆ

(ระบุ).....

24. ในการมาเที่ยวท่านได้ใช้บริการประเภทใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า1 ข้อ)

- () 1. นวดแผนโบราณ () 2. สปา
() 3. รถเช่า () 4. บริการนำเที่ยว
() 5. ธุรกิจบันเทิง () 6. ล่องเรือ
() 7. นั่งช้าง () 7. สนามกอล์ฟ
() 8. ร้านอาหาร () 9. อื่นๆ

(ระบุ).....

25. จากการมาท่องเที่ยวท่านต้องการให้มีสินค้าและบริการอะไรเพิ่มเติมบ้าง

สินค้าที่ต้องการให้เพิ่มเติม	บริการที่ต้องการให้เพิ่มเติม
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.

26. ปัญหาสำคัญที่ท่านประสบในการเดินทางท่องเที่ยวในวัดครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว
() 2. สภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่เป็นระเบียบสวยงาม อาทิ ร้านค้ามีจำนวนมาก ขยะมูลฝอย
() 3. สินค้าที่ระลึกมีราคาแพง

- () 4. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการ อาทิ ที่จอดรถ ห้อง
สุขา ขนส่งมวลชนที่บริการถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทาง ฯลฯ
- () 5. คุณภาพของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นยังดีไม่พอ
- () 6. ค่าบริการนำเที่ยวมีราคาแพง
- () 7. จำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไป
- () 8. การหลอกลวงนักท่องเที่ยว
- () 9. อธิยาศัยไมตรีของคนในพื้นที่
- () 10. อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด	ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ท่องเที่ยว				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
27. ชื่อเสียงของวัด					
28. ความศรัทธาที่มีต่อองค์พระพุทธรูปที่มีอยู่ในวัด					
29. ความศรัทธาที่มีต่อพระสงฆ์ที่อยู่ในวัด					
30. ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมที่จัดขึ้นใน					
31. ความน่าสนใจของโบราณวัตถุในวัด					
32. วัดมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นแหล่งที่เกี่ยวกับ เหตุการณ์ที่สำคัญในอดีต					
33. วัดมีความเกี่ยวข้องกับนิทาน หรือตำนาน พื้นบ้านที่ สำคัญ					
34. ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัดมีเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น					
35. ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวัดมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
36. รูปแบบทางศิลปะ ฝีมืองานช่าง แสดงความเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
37. วิถีชีวิตของชุมชนโดยรอบวัดยังคงรักษาเอกลักษณ์ ดั้งเดิมไว้ได้					
38. มีความเกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรมหรือวันสำคัญ ในท้องถิ่น					
39. ความอัศจรรย์ แปลก ที่เป็นจุดเด่นหรือจุดขายของวัด					

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด	ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ท่องเที่ยว				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
40. ความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร / หาข้อมูล					
41. ความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว					
42. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว อาทิ ไฟฟ้า น้ำประปา ที่จอดรถ ห้องสุขา ฯลฯ					
43. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว					
44. การโฆษณาและประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ					
45. ความน่าสนใจของชุมชนและอัยาศัยของคนในชุมชน รอบพื้นที่					

ส่วนที่ 4 ความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

ความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการทำกิจกรรม การท่องเที่ยว				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
46. ศึกษา / เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของวัด					
47. ศึกษา / เรียนรู้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของวัด					
48. ชมอาคารที่เป็นงานสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของวัด					
49. ศึกษา / เรียนรู้งานศิลปะ และฝีมืองานช่างของวัด					
50. ชมงานศิลปะ และฝีมืองานช่างของวัด					
51. ศึกษา / เรียนรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุภายในวัด					
52. ชมโบราณวัตถุภายในวัด					
53. ศึกษา / เรียนรู้พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ พิพิธภัณฑ์ ชุมชนในวัด					
54. ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ พิพิธภัณฑ์ชุมชนในวัด					
55. ถ่ายภาพ					

ความต้องการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการทำกิจกรรม การท่องเที่ยว				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
56. ปฏิบัติธรรม					
57. เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชนท้องถิ่น					
58. เข้าร่วมกิจกรรมประเพณี-วัฒนธรรมกับชุมชนท้องถิ่น					
59. ร่วมทำสิ่งประดิษฐ์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชาร่วมกับชุมชน					
60. พักผ่อนตามอรัญญสถานภายในพื้นที่วัด					
61. ให้อาหารสัตว์ภายในวัด					
62. ชมความอัศจรรย์ แปลก ที่เป็นจุดเด่นหรือจุดขายของวัด					
63. อื่นๆ (ระบุ).....					

ส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด	ระดับความต้องการพัฒนา				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
64. ศาสนสถานได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ สามารถเห็นเค้าโครงหรือรูปแบบเมื่อสมัยแรกสร้าง					
65. ศาสนสถานได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพดั้งเดิมมากที่สุด โดยไม่มีการดัดแปลงโครงสร้างหรือการประดับตกแต่ง					
66. มีระบบการจัดการ การจัดเก็บและจัดแสดงเกี่ยวกับรายละเอียดของศาสนสถานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการท่องเที่ยว					

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ประเภทวัด	ระดับความต้องการพัฒนา				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
67. จัดให้มีการสื่อความหมายให้เข้าใจถึง ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและ ศิลปกรรมที่สำคัญของวัด					
68. มีเจ้าหน้าที่/มัคคุเทศก์แนะนำการท่องเที่ยวในวัด					
69. มีห้องสุขาที่สะอาดและเพียงพอ					
70. มีร้านค้าของที่ระลึกหรือศูนย์จำหน่ายสินค้า ท้องถิ่นสำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
71. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในวัดหรือบริเวณ ใกล้เคียง					
72. มีการจัดบริการรถสาธารณะรับส่งระหว่างวัดและ สถานีขนส่งผู้โดยสารให้บริการตลอดช่วงวัน					
73. อื่นๆ (ระบุ).....					

ส่วนที่ 6 การให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรมของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

องค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม / ศิลปกรรม	ระดับความสำคัญ				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
74. ลาน หรือ ช่อง หรือ พื้นที่บริเวณวัด					
- พื้นที่ธรณีสงฆ์					
- พื้นที่เขตพุทธาวาส					
- พื้นที่เขตฆราวาส					
75. องค์ประกอบอาคารทางสถาปัตยกรรม					
- สิ่ง					

องค์ประกอบในงานสถาปัตยกรรม / ศิลปกรรม	ระดับความสำคัญ				
	ไม่มี 0	น้อย 1	ปาน กลาง 2	มาก 3	มาก ที่สุด 4
- บันไดนาค					
- คันทวย หรือ ค้ำยัน					
- หน้าบัน ช่อฟ้า ใบระกา หางหงส์ เครื่องประดับ หลังคา					
- เเจดีย์					
- ชุ่มประตู่ หน้าต่าง					
76. องค์ประกอบอาคารทางศิลปกรรม					
- พระพุทธรูป พระประธาน รูปปั้นเทวดา					
- ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ฝ้าเพดาน					
- งานประดับตกแต่ง เสา ประตู่ หน้าต่าง					

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

1. การมาท่องเที่ยวของท่านพบปัญหาในด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.1)

1.2)

1.3)

1.4)

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด

2.1)

2.2)

2.3)

2.4)

.....ขอขอบคุณที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูล.....

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม
โครงการวิจัยสถาปัตยกรรมใต้ดินแดนอารยธรรมล้านนาตะวันออก แผนงานวิจัยการท่องเที่ยว
เชิงสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนาตะวันออก คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรม
ศาสตร์และคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมประเภทอาคารทางศาสนา

กลุ่มชาติพันธุ์

☐ ไทใหญ่ ☐ ไทลื้อ ☐ อื่นๆ

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ/

ผู้ดูแล.....

ที่อยู่.....

หมู่ที่.....บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

ผู้ประเมิน(ชื่อ – นามสกุล).....

(หน่วยงาน).....

ผลการให้คะแนน

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	ผลการให้คะแนน
1. ศักยภาพทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว	50	
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10	
3. การบริหารจัดการ	40	
รวมทั้งสิ้น	100	

ระดับมาตรฐาน

- ☐ ดีเยี่ยม (81 คะแนนขึ้นไป)
- ☐ ดีมาก (71 – 80 คะแนน)
- ☐ ดี (61 – 70 คะแนน)
- ☐ ปานกลาง (51 – 60 คะแนน)
- ☐ ต่ำ (50 คะแนน หรือน้อยกว่า)

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 50 คะแนน
1.1 คุณค่าทางสถาปัตยกรรม	คะแนนเต็ม 35 คะแนน
1.1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ หมายเหตุพิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย วิถีชีวิต ลักษณะของกิจกรรมประเพณี ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในการชีวิตประจำวัน ลักษณะสิ่งประดิษฐ์ ระเบียบแบบแผนดำรงชีพร่วมกัน ฯลฯ	
ดัชนี	คะแนน
● มีเอกลักษณ์ระดับท้องถิ่น สามารถพบเห็นทั่วไป	1
● มีเอกลักษณ์ระดับจังหวัด	2
● มีเอกลักษณ์ระดับภูมิภาค	3
● มีเอกลักษณ์ระดับชาติ	4
● มีเอกลักษณ์ระดับโลก สามารถพบเห็นได้เพียงแห่งเดียว	5
คะแนนที่ได้	
1.1.2 ความงดงามทางสถาปัตยกรรม หมายเหตุความงดงามทางด้านสถาปัตยกรรมและการสร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น พิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นงานสถาปัตยกรรม อาทิเช่น รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของอาคาร งานศิลปะหรือศิลปกรรมงานจิตรกรรม หรืออื่นๆที่ประกอบทำให้เกิดความงดงามทางสถาปัตยกรรม	
ดัชนี	คะแนน
● มีความงดงาม ประทับใจ น้อยที่สุด	1
● มีความงดงาม ประทับใจ น้อย	2
● มีความงดงาม ประทับใจ ปานกลาง	3
● มีความงดงาม ประทับใจ มาก	4
● มีความงดงาม ประทับใจ มากที่สุด	5
คะแนนที่ได้	
1.1.3 ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านสถาปัตยกรรมและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง หมายเหตุพิจารณาความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านสถาปัตยกรรม และองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีตและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้โดยจากการทำนุบำรุง การรักษา งานซ่อมแซมซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมตามแบบแผนดั้งเดิมของอาคารอยู่และยังมีชุมชนที่มีการสืบทอดด้านสถาปัตยกรรมเหล่านี้อยู่อย่างชัดเจน	
ดัชนี	คะแนน
● เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมใหม่ที่ยึดแบบแผนดั้งเดิม	1

● เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบแผนดั้งเดิมและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างมาก	2
● เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบแผนดั้งเดิม และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงปานกลาง	3
● เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบแผนดั้งเดิม และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงน้อย	4
● เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมตามแบบแผนดั้งเดิม และไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง	5
คะแนนที่ได้	
1.1.4 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดได้ <u>หมายเหตุพิจารณาจากยุคสมัยที่ด้านสถาปัตยกรรม และองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นการมีประวัติศาสตร์</u> <u>สืบเนื่องอย่างยาวนานมาเป็นวัฒนธรรม ประเพณีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบทอดได้</u>	
ดัชนี	คะแนน
● ก่อสร้างหลังปี 2550	1
● ก่อสร้างขึ้นระหว่างปี 2550- 2550	2
● ก่อสร้างขึ้นระหว่างปี 2450- 2500	3
● ก่อสร้างขึ้นระหว่างปี 2400- 2450	4
● ก่อสร้างขึ้นก่อนหลังปี 2400	5
คะแนนที่ได้	
1.1.5 ความผูกพันต่อท้องถิ่น <u>หมายเหตุพิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม และประวัติศาสตร์ของ</u> <u>ชุมชนท้องถิ่น เช่น การมีประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต</u>	
ดัชนี	คะแนน
● มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก โดยชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจในงานสถาปัตยกรรมสิ่งดังกล่าว	1
● มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย มีเพียงบางส่วนที่ให้ความสนใจ	2
● มีความสัมพันธ์กับชุมชนปานกลาง โดยมีการจัดแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม	3
● มีความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมสูง โดยมีการจัดแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และมีชุมชนใกล้เคียงหน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม	4

มีความสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมสูงมาก โดยการจัดแนวทางการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและมีชุมชนใกล้เคียง หน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ เข้ามามีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดชื่อเสียงที่ดีในระดับชาติ	5
คะแนนที่ได้	
1.1.6 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ <u>หมายเหตุ</u> พิจารณาจากชุมชนท้องถิ่นมีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมและประเพณีของตน รวมถึงการมีหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น	
ดัชนี	คะแนน
มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นขนาดเล็ก 1 กลุ่มโดยชุมชนแต่การดำเนินงานยังไม่ชัดเจน	1
มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น 1 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน	2
มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน	3
มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม	4
มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น 2 - 3 กลุ่มโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจนมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม และมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย	5
คะแนนที่ได้	
คะแนนรวม ข้อ 1.1 (เต็ม 35 คะแนน)	
1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม	คะแนนเต็ม 15 คะแนน
1.2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว <u>หมายเหตุ</u> พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความยากลำบากของเส้นทางเข้าถึง ความลาดชัน ความคดเคี้ยวของถนน และความปลอดภัย	
ดัชนี	คะแนน
มีทางเข้าถึงได้แต่ไม่สะดวก	1
มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง แต่สามารถใช้ความเร็วได้ต่ำกว่า 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง	2

มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง แต่สามารถใช้ความเร็วได้เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง	3
มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์นั่ง	4
มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์ขนาดใหญ่ ได้แก่ รถโดยสารหรือรถทัศนจร	5
คะแนนที่ได้	
1.2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว	
หมายเหตุ พิจารณาจากโอกาสที่เกิดอันตรายจากปัจจัยในตัวแหล่งท่องเที่ยวเองหรือจากปัจจัยภายนอก โดยวัดจากสถิติการเกิดอันตราย เช่น น้ำป่า ดินถล่ม การจราจร กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย มาลาเรีย ภัยจากโจรผู้ร้าย โรคระบาดอื่นๆ เป็นต้น	
ดัชนี	คะแนน
มีเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี	0
มีเหตุอันตรายทุกปี แต่เกิดขึ้นในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี	1
มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี	2
มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 3 ปี	3
มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี	4
มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 10 ปี หรือนานกว่า	5
คะแนนที่ได้	
คะแนนรวมข้อ 1.2 (เต็ม 15 คะแนน)	
2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 10 คะแนน
2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	
หมายเหตุ พิจารณาจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	
ดัชนี	คะแนน
ยังไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	1
มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นบางช่วงเวลา และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	2
มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ปานกลาง แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	3
แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ดี แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต	4
แหล่งท่องเที่ยวในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบาย และยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก	5
คะแนนที่ได้	
คะแนนรวม ข้อ 2 (เต็ม 10 คะแนน)	

3. การบริการจัดการ	คะแนนเต็ม 40 คะแนน
3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 15 คะแนน
3.1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม หมายเหตุ พิจารณาจากสภาพทั่วไปจากการดูแลรักษาปรับปรุงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สภาพแวดล้อม และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ภายในแหล่งท่องเที่ยว	
ดัชนี	คะแนน
● มีการดูแลรักษาน้อยมาก	1
● มีการดูแลรักษาน้อย	2
● มีการดูแลรักษาปานกลาง	3
● มีการดูแลรักษาดี	4
● มีการดูแลรักษาดีมาก	5
คะแนนที่ได้	
3.1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น หมายเหตุ พิจารณาจากดัชนี 3 ด้าน ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวนพื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและ/หรือฤดูกาล ค. การกําจัดจํานวนนักท่องเที่ยว ให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ	
ดัชนี	คะแนน
● ไม่มีการจำกัดการในข้อ ก ข และ ค	
● มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ	
● มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค โดยมีระเบียบการปฏิบัติเป็นหลักฐานอยู่บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่อง	
● มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 1 ข้อ	
● มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ	
● มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ	
คะแนนที่ได้	

3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว		คะแนนเต็ม 25 คะแนน		
3.2.1 การจัดการด้านบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว				
หมายเหตุ พิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว				
หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน				
ดัชนี		คะแนน		
● มีจำนวนบุคลากรด้านบริการเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว		0	0.5	1
● มีการจัดระบบเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว		0	0.5	1
● มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น		0	0.5	1
● มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ		0	0.5	1
● มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สร้างที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สภาพแวดล้อม		0	0.5	1
คะแนนที่ได้				
3.2.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว				
หมายเหตุ การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย				
หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรงให้ 1 คะแนน				
ดัชนี		คะแนน		
● กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สภาพแวดล้อม แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์		0	0.5	1
● กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ		0	0.5	1
● มีการศึกษา วิจัยสถาปัตยกรรมท้องถิ่น สภาพแวดล้อมของพื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น		0	0.5	1

● มีการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแนวทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประเพณีของคนในท้องถิ่น	0	0.5	1
● กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	0	0.5	1
คะแนนที่ได้			

3.2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก หมายเหตุ พิจารณาจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวพนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน			
ดัชนี	คะแนน		
● มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ	0	0.5	1
● มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชนโดยรอบ	0	0.5	1
● มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมเพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว	0	0.5	1
● มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม	0	0.5	1
● มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมีทั้งท้องถิ่น ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	0	0.5	1
คะแนนที่ได้			

หมายเลขแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ตัวแทนบริษัททัวร์ มีคฤศก์อาชีพ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการด้านสถาปัตยกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักศึกษา และนักท่องเที่ยว ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักศึกษา คำถามทุกข้อในแบบสอบถามนี้คำตอบของท่านไม่มีถูกหรือผิดและผู้วิจัยขอรับรองว่า ข้อมูลต่างๆที่ท่านตอบในแบบสอบถามจะไม่มีการะทบหรือเกิดความเสียหายต่อตัวท่านหรือบุคคลใดๆและเพื่อจกใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวไปสำหรับแบบสอบถามฉบับนี้ทั้งสิ้น 2 ส่วน คือ

1. ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ล้านนาตะวันออก
2. ข้อเสนอแนะที่มีต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่ล้านนาตะวันออก

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย :

ผศ.ดร. ประกอบศิริ รักดีพิณิจและ อาจารย์อัมเรศ เทพมา
สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
ร่วมกับสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ลานนาตะวันออก

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ				
		ข้อเสนอแนะ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ
ด้านสิ่งดึงดูดใจทางสถาปัตยกรรม (attraction)						
ด้านเอกลักษณ์ทางด้านสถาปัตยกรรม						
1.	ความงดงามของรูปแบบทางสถาปัตยกรรม					
2.	ความงดงามของรูปแบบทางศิลปกรรม					
3.	ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม					
4.	ความโดดเด่นของเอกลักษณ์ทางศิลปกรรม					
5.	ด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม สิ่งที่ทำนพบเห็นและมีความประทับใจมากที่สุด ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง ระบุ					
5.1	ลำดับที่ 1 ระบุ					
5.2	ลำดับที่ 2 ระบุ					
5.3	ลำดับที่ 3 ระบุ					
5.4	ลำดับที่ 4 ระบุ					

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ				
		ข้อ ๕	ข้อ ๔	ข้อ ๓	ข้อ ๒	ข้อ ๑
5.5	ลำดับที่ 5 ระบุ					
6.	ด้านรูปแบบทางศิลปกรรมสิ่งที่น่าสนใจและมีความประณีตมากที่สุด ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง ระบุ					
6.1	ลำดับที่ 1 ระบุ					
6.2	ลำดับที่ 2 ระบุ					
6.3	ลำดับที่ 3 ระบุ					
6.4	ลำดับที่ 4 ระบุ					
6.5	ลำดับที่ 5 ระบุ					
7.	ความน่าสนใจของตัวงานสถาปัตยกรรม ต่อการ เป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรม					

ลำดับ	รายละเอียด	ระดับความสำคัญ					ข้อเสนอแนะ
		๕	๔	๓	๒	๑	
	ด้านประวัติศาสตร์ทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น						
8.	คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ชุมชน						
9.	การสะท้อนถึงเรื่องราวของชุมชน						
10.	ความสำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชน ต่อประวัติศาสตร์ของจังหวัดหรือประเทศ						
11.	การเก็บรักษา การจัดบันทึก การบอกเล่าเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชุมชนต่อสาธารณชน						
ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (accessibility)							
12.	การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกปลอดภัย						
13.	สภาพเส้นทางในชุมชนมีความสะดวกปลอดภัย						
14.	สถานที่จอดรถเพียงพอ และปลอดภัย						
15.	การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน						

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ				
		ข้อเสนอแนะ	ข้อ ๕	ข้อ ๔	ข้อ ๓	ข้อ ๒
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (amenity)						
16.	ศูนย์การเรียนรู้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว					
17.	ความหลากหลายของร้านอาหารเครื่องดื่ม และร้านสะดวกซื้อภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
18.	ความหลากหลายของสินค้าที่ระลึกภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
19.	การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเช่น การบริการโทรศัพท์สาธารณะการให้บริการห้องน้ำที่สะอาด จำนวนถังขยะและที่นั่งพักผ่อนภายในแหล่งท่องเที่ยวมีเพียงพอ					
20.	คุณภาพของผู้นำชมกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านภาษาที่มีความชัดเจน มีความรอบรู้ มีมนุษยสัมพันธ์และมารยาทที่ดี					
ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว (activity)						
21.	กิจกรรมทางการท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ					
22.	ความหลากหลายของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว					

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ					
			๕	๔	๓	๒	๑
23.	ความเหมาะสมของกิจกรรมทางการท่องเที่ยว						
24.	กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถสื่อถึงวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีของชุมชน						
25.	กิจกรรมทางการท่องเที่ยว สามารถส่งเสริมให้เกิด การสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว						
26.	กิจกรรมทางการท่องเที่ยวสามารถส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ / ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว						
27.	กิจกรรมทางการท่องเที่ยวทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน ในการดำเนิน กิจกรรมทางการท่องเที่ยว						
ด้านการบริหารจัดการ (administration)							
28.	การกระจายให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน						
29.	ชุมชนสามารถนำเอารายได้ส่วนหนึ่งกลับมาเพื่อ เป็นประโยชน์ต่อชุมชน						

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ				
		๕	๔	๓	๒	๑
30.	สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ ต่าง ๆ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน					
31.	การจัดตั้งกฎระเบียบ ข้อบังคับ / ข้อกฎหมายในชุมชน					
32.	การดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน					
33.	ความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้านที่ดูแลการท่องเที่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น					
การบริการเสริมอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยว (ancillary service)						
34.	สถานที่ให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกในการช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เช่น โรงพยาบาล					
35.	บุคลากรทางท่องเที่ยวให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกที่ดี บริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเต็มใจในการให้บริการ					
36.	ความชำนาญและการปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่วของบุคลากรในการให้บริการทางท่องเที่ยว					

ลำดับ	รายละเอียด	ข้อเสนอแนะ				
		ข้อเสนอแนะ	ข้อ	ข้อ	ข้อ	ข้อ
37.	บุคลากรสามารถแก้ไขปัญหา และสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้					
38.	บุคลากรมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ					

**ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะที่มีต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรม
อย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนาตะวันออก**

1) ท่านคิดว่า ควรมีแนวทางการพัฒนางานสถาปัตยกรรมต่อการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิง
สถาปัตยกรรมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2) ท่านคิดว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรม ทางด้านการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) ท่านคิดว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรม ด้านการอนุรักษ์และสืบสานสถาปัตยกรรมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4) ท่านคิดว่า ควรมีแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมกรรม ด้านการพัฒนาการตลาดอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible][illegible]

ขอบคุณค่ะ ขอบคุณด้วยความจริงใจ

กำหนดการเดินทางตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสถาปัตยกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่ล้านนา
ตะวันออก(แพร่ – น่าน – พะเยา – เชียงราย) ระหว่างวันที่ 29 – 31 สิงหาคม 2556

วันพุธ ที่ 28 สิงหาคม 2556

คณะเดินทางเข้าสู่ที่พัก ณ จังหวัดพะเยา

วันพฤหัสบดี ที่ 29 สิงหาคม 2556 (แพร่ - น่าน)

07.00 น. ออกเดินทางมุ่งสู่จังหวัดแพร่ เพื่อตามรอยทางประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มไทลื้อ ชาวเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ได้อพยพลงมาทางใต้ถึงบ้านสูงเม่น จังหวัดแพร่ และได้มาสร้างบ้านเรือนเป็นหมู่บ้านตลอดจนการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และได้ให้ชื่อวัดนี้ว่า “วัดพระหลวง”

09.00 น. เข้าร่วมเพื่อเรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ของ “วัดพระหลวง” ภายในวัดพระหลวงพบโบราณสถานสำคัญที่สามารถบ่งบอกถึงศิลปะของไทลื้อ คือ อาคารหอไตร ซึ่งได้รับอิทธิพลของงานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สกูลช่างไทลื้อ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากรูปทรงหลังคาซึ่งเทียบได้กับรูปทรงของหลังคาพระวิหารในงานสถาปัตยกรรมไทลื้อและลวดลายประดับพันธุ์พฤกษา ลักษณะคล้ายกับงานศิลปกรรมวัดท่าฟ้าใต้ อ.เชียงคำ จังหวัดพะเยา ตลอดจนลวดลายหน้าบันบริเวณซุ้มทางเข้าซึ่งมีรูปแบบเสมือนรัศมีพระอาทิตย์ซึ่งปรากฏรูปแบบคล้ายคลึงกับหน้าบันพระวิหารไทลื้อ วัดต้นแหลงด้วย

จากนั้นนำท่านเข้าศึกษาเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์ของเก่าในวัดพระหลวง สถานที่จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้โบราณต่าง ๆ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและเผยแพร่โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ได้จากวัดและชุมชนบ้านพระหลวง เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีความหลากหลายเกี่ยวกับพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอื่นๆ นอกจากนี้ ยังสามารถเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ (บ้านเก่าไทลื้อ) เป็นอาคารที่จัดแสดงเกี่ยวกับวัฒนธรรมความเชื่อของชุมชน เช่น การสืบทอด การส่งเคราะห์ สะเดาะเคราะห์ การบายศรีสู่ขวัญ พิธีขึ้นตัววางตั้ง (ทำหัวตั้ง) บูชาเตียน (บูชาเทียน) ตานเฮือนน้อย กั้นสลาก และการบวชพระ

11.00 น. เยี่ยมชมชมรมผู้สูงอายุตำบลพระหลวงซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของวัดพระหลวง ชมรมผู้สูงอายุจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชน เป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ผู้สูงอายุ อีกทั้งได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยชมรมผู้สูงอายุตำบลพระหลวง ได้จัดตั้งกลุ่มเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาทางด้านสมุนไพรไทย การทำดอกไม้จันทน์จากกระดาษสา จากใบลือตเตอร์เก๋ การทำไม้ถูพื้น พรหมเช็ดเท้า การเย็บหมอน เบาะรองนั่ง ข้าวกล้อง และการสีข้าวกล้อง โดยกลุ่มผู้สูงอายุจะแยกเป็นกลุ่มชายและหญิง กลุ่ม

ผู้สูงอายุชายจะเน้นการทำสมุนไพรไทย ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุหญิงจะเน้นการประดิษฐ์ดอกไม้จันทน์ งานผ้าต่าง ๆ และการสีข้าวกล้อง ในแต่ละวันกลุ่มผู้สูงอายุมักจะมารวมตัวกันที่ชมรมผู้สูงอายุตำบลพระหลวงที่จัดตั้งขึ้นบริเวณหน้าวัดพระหลวง

จากนั้นนำท่านสัมผัสบรรยากาศและชมวิถีชีวิตภายในชุมชนบ้านพระหลวงโดยกิจกรรมปั่นจักรยาน เข้าชมภูมิปัญญาออกมาทางด่านงานไม้ (การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก) ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักของคนในหมู่บ้าน ในแต่ละหลังคาเรือนมีไม้ที่แตกต่างกัน พบตั้งแต่งานเล็กๆ ไปจนถึงงานขนาดใหญ่ งานไม้ถือเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว เป็นงานฝีมือที่ต้องใช้ความละเอียดอ่อน เป็นงานที่มั่นคง สามารถสร้างรายได้

11.30 น. นำท่านชมกลุ่มวิสาหกิจหัตถกรรมจักสานไม้ไผ่ บ้านพระหลวง ถือเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ชมขั้นตอนการสานกระติบข้าวที่มีความหลากหลายของขนาดและสีสันทน บ้านของนางยุทธิ์ สำลี ซึ่งปัจจุบันได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงานหัตถกรรมนี้

12.00 น. ร่วมรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. เดินทางมุ่งสู่จังหวัดน่าน

15.00 น. เยี่ยมชมความงดงามของสถาปัตยกรรมไทลื้อ ณ วัดต้นแหลง อ. ปัว จ. น่านเข้าร่วมเรียนรู้ถึงวิถีออกแบบการสร้างอันโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของช่างไทลื้อ บ่งบอกถึงศิลปะไทลื้อได้เป็นอย่างดี และชมความวิจิตรสวยงามในการตกแต่งของพระวิหารที่มีคุณค่า อันเป็นศิลปกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของไทลื้อ จากนั้นเลือกซื้อของฝาก

ของที่ระลึก ด้านงานไม้ที่ใช้ฝีมือและความคิดสร้างสรรค์ นำไม้มาประดิษฐ์เป็นของประดับตกแต่งบ้าน และของใช้สอยได้อย่างเหมาะสม อาทิ กระบอกน้ำจากไม้ไผ่ รองเท้าแตะทำจากไม้ กระบวยตักน้ำ ขอบสวิง อันเป็นอุปกรณ์ที่เคยใช้ในชีวิตประจำวันของคนในอดีตของชุมชนแห่งนี้

16.00 น. เข้าชมกระบวนการผลิตในแปรรูปอาหารการทำแคบหมู เป็นการแปรรูปอาหารที่สามารถเก็บไว้ได้นาน สามารถเพิ่มมูลค่าของหนังหมูให้มีราคาสูงขึ้น นำไปเป็นของฝากของที่ระลึกได้ ตั้งอยู่ห่างจากวัด

ประมาณ 500 เมตร ของคุณลำพวน ศิริรัตน์ ซึ่งได้ยึดทำแปรรูปหนังหมู หรือการทำแคบหมูมานานกว่า 2 ปี เป็นอาชีพเสริมหลังจากการประกอบอาชีพหลัก คือ การทำการเกษตรโดยคุณลำพวนได้ผลิตแคบหมูไว้มันเพียงอย่างเดียว ท่านสามารถเลือกซื้อเพื่อนำไปเป็นของฝากจากบ้านต้นแหล่งได้

16.30 น. เดินทางเข้าชมวิธีการสานส้มไก่ของ พ่อคำ สุตทะหลวง เป็นการนำเอาวัตถุดิบที่อยู่ใกล้ตัวมาดัดแปลงเป็นสิ่งของเครื่องใช้ แสดงออกถึงความละเอียดอ่อนประณีตงดงาม สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและสามารถสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน การจักสานส้มไก่แต่เดิมเป็นการจักสานเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์หลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นอาชีพเสริมที่สามารถสร้างรายได้เป็นจำนวนมาก

17.00 น. ชมงานหัตถกรรมการประดิษฐ์ไม้กวาดดอกหญ้าทางมะพร้าวโดยพ่ออ้อยหนานเต็ง ปัญญา และแม่แก้ว ปัญญา ได้ประกอบอาชีพการทำไม้กวาดดอกหญ้าและไม้กวาดทางมะพร้าวมานานกว่า 10 ปี เป็นการใช้เวลาว่างสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ ปัจจุบันได้ผลิตไม้กวาดเพื่อจำหน่ายบริเวณหน้าบ้านของตนเอง และจำหน่ายให้แก่คนภายในชุมชน

17.30 น. ร่วมรับประทานอาหารเย็น ณ บ้านต้นแหล่ง

18.30 น. . เดินทางเข้าสู่ที่พัก อ เมือง จังหวัดน่าน

วันศุกร์ ที่ 30 สิงหาคม 2556 (พะเยา)

08.00 น. ออกเดินทางสู่วัดท่าฟ้าใต้ อ. เชียงม่วน

จ. พะเยา

10.00 น. ชมศิลปะการฟ้อน 12 ราศี เพื่อต้อนรับ

แขกผู้มาเยือน ณ วัดท่าฟ้าใต้ ซึ่งการแสดงฟ้อน 12 ราศี ของชุมชนท่าฟ้าใต้จะใช้นักแสดงจากกลุ่มผู้สูงอายุ มีการแต่งกายแบบไทลื้ออย่างสวยงาม ในเนื้อหาของเพลงได้บรรยายลักษณะในการเดินทางเพื่อไปสักการะพระธาตุประจำปีเกิดของในแต่ละราศีและชมการแสดงพื้นบ้านศิลปะการขับลื้อวรรณกรรมมุขปาฐะที่สามารถถ่ายทอดปรัชญา ความนึกคิดของชาวบ้าน โดยใช้ปฏิภาณกวีในการเรียบเรียงถ้อยคำที่จะโต้ตอบกันระหว่างชาย หญิง การขับลื้อ ถือเป็นเพลงที่ใช้ ขับต้อนรับ - ขอบคุณผู้มาเยี่ยมเยือนชาวไทลื้อ

จากนั้นนำท่านชมความงดงามของสถาปัตยกรรมไทลื้อที่สวยงาม ที่เชื่อกันว่าสร้างโดยช่างชาวไทลื้อที่อพยพมาอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงม่วนสามารถสัมผัสถึงคุณค่าของงานสถาปัตยกรรมได้จากลักษณะตัวอาคารพระวิหารที่สวยงาม อันมีรูปแบบทางด้านสถาปัตยกรรมที่แสดงตัวตนของเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชาติพันธุ์ไทลื้อได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งภายในพระวิหารยังมีพระประธานที่มีความเก่าแก่ ที่เป็นงานศิลปกรรมที่เป็นรูปแบบของงานศิลปกรรมไทลื้ออย่างเด่นชัดเช่นกัน

12.00 น. ร่วมรับประทานอาหารท้องถิ่น (ไทลื้อ) ร่วมกัน ณ วัดท่าฟ้าใต้

13.00 น. เยี่ยมชมวิถีชีวิตของชุมชนท่าฟ้าใต้ นำท่าน

ออกเดินทางเข้าชมการจักสาน เป็นงานหัตถกรรมที่นำเอาวัสดุธรรมชาติมาดัดแปลงให้เกิดประโยชน์ เช่น การสานตะกร้า จากนั้นนำท่านชมการทอผ้าซึ่งอยู่ห่างจากบ้านจักสานประมาณ 100 เมตร การทอผ้า ถือเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญา โดยบ้านท่าฟ้าใต้จะทอด้วยสีชาวนั้นเหมือนการตัดเส้นของการวาดรูป แล้วสลับด้วยการเกาะลิ้ว ด้วยด้ายสีต่างๆ ที่คัดเลือกมาใส่ให้เกิดความสวยงาม ผ้าทอไทลื้อมีลักษณะการวางลายมีเอกลักษณ์ชัดเจน นอกจากนี้ ผ้าทอยังได้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ต่าง ๆ อาทิเช่น ผ้าตัดเสื้อ ผ้าถุง ผ้าคลุมเตียง ผ้าคลุมไหล่ เป็นของที่ระลึกได้อีกทั้งยังได้พบการรวมกลุ่มของแม่บ้าน ประมาณ 8 – 10 คน เพื่อจัดตั้งกลุ่มทอผ้าและยังพบชาวบ้านนั่งทอผ้าอยู่บริเวณใต้ถุนบ้านบางหลังคาเรือน

นอกจากนี้ ท่านสามารถเที่ยวชมสถาปัตยกรรม**บ้านไถลื้อ** มีสภาพของบ้านค่อนข้างสมบูรณ์ พบรูปแบบการสร้างที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของไถลื้อได้ ซึ่งอยู่ห่างจากกลุ่มทอผ้าประมาณ 100 เมตร ได้อีกด้วย

14.00 น. นำท่านเดินทางสู่ที่พัก อำเภอเชียงของ จังหวัด เชียงราย

วันเสาร์ ที่ 31 สิงหาคม 2556 (เชียงราย)

8.00 น. คณะออกเดินทางเพื่อเที่ยวเยี่ยมชมวัดครึ่งใต้ วัดบ้านเกิดของพระมหาจุฬารัตน์ วชิรเมธี

8.30 น. ต้อนรับผู้มาเยือนด้วยพิธีบายศรีสู่ขวัญ เพื่อแสดงความยินดีในการมาเยือน พร้อมทั้ง อวยพร ให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนมีความสุข ความเจริญ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บผ่านพิธีการผูกข้อมือ เป็นการให้เกียรติแก่นักท่องเที่ยว ณ **วัดครึ่งใต้**

จากนั้นชมสถาปัตยกรรมที่หาดูได้ยาก มีเพียงแห่งเดียวใน 16 จังหวัดภาคเหนือ ที่ชาวบ้าน เรียกกันว่าหอไตร มีลักษณะเสาเดียวซึ่งหาดูได้ยาก เป็นโบราณสถานที่มีอายุในสมัยเดียวกับวัดและมี แกะแกะและความสมบูรณ์มาก

นอกจากนี้ ท่านยังสามารถเดินชมความงามของพระอุโบสถ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมเป็น แบบล้านนาไทย เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2526 หอกลองและหอรฆังที่สร้างเมื่อ พ.ศ.2516 สถาปัตยกรรมแบบล้านนา โดยช่างชาวบ้าน ชมเครื่องราชกกุธภัณฑ์หรือเครื่องสูง เป็นเครื่องหมาย แสดงพระอิสริยยศของพระพุทธเจ้า ศิลปะช่างชาวบ้านทำด้วยไม้ ตั้งประดับพระอิสริยยศทั้งด้านซ้าย และขวาขององค์พระประธาน ชมสัตว์กันต์เป็นโบราณวัตถุร่วมสมัยเดียวกันกับหอรฆัง สร้างขึ้นอย่าง ปรารถนาบรรจงแกะสลักไม้เป็นลวดลายวิจิตรบุเก๋วหลากสี และชมธรรมาสน์ ลักษณะทาง สถาปัตยกรรมเป็นศิลปะแบบล้านนาไทย สันนิษฐานกันว่าสร้างขึ้นในสมัยเดียวกันกับพระอุโบสถ

10.30 น. ชมศิลปะ**การทอผ้าของกลุ่มบ้านครึ่งใต้** ขึ้นชมความวิจิตรตรงตามความประณีตของผ้าทอ จากนั้นชมความประณีตของงานหัตถกรรม**จักสานไม้ไผ่** อันเป็นภูมิปัญญาถ่ายทอดผ่านทางฝีมือและ ความคิดออกมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่เพียงแต่ด้าน ประโยชน์ใช้สอยเท่านั้นยังคงมีความสวยงามไว้ด้วย นอกจากนี้ ท่านสามารถชม**การจักสานหวาย** ที่ สร้างสรรค์ผลงานออกมาเป็นของใช้ อาทิ ตะกร้าหวาย ชันโตกหวาย เป็นต้น จากนั้นนำท่านเข้าชม ศิลปะ**การทอผ้าของกลุ่มประชาภักดี** ที่ได้แยกออกมาจากกลุ่มทอผ้าบ้านครึ่งใต้ ท่านสามารถเลือก ซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้า เพื่อส่งเสริมรายได้ให้แก่กลุ่มสตรีในท้องถิ่นได้อีกด้วย

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. นำคณะเดินทางกลับสู่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดพะเยาโดยสวัสดิภาพ